

Risicotaxatie en veiligheidsbeoordeling ter voorkoming van fataal geweld

Goed kijken en echt zien

Risicotaxatie en veiligheidsbeoordeling ter voorkoming van fataal geweld

Goed kijken en echt zien

EINDRAPPORT

Auteurs

Luna van Dijk
Jasmijn Groen
Katrien de Vaan

Aan dit onderzoek is bijgedragen door vertegenwoordigers van de volgende partijen in Europees en Caribisch Nederland: Veilig Thuis, Nationale Politie, Valente, Blijfgroep, Moviera, Openbaar Ministerie, De Waag, 3RO (reclassering), Raad voor de Kinderbescherming, Krusada, ZICN Jeugdzorg, Aksezo, Politie Caribisch Nederland, Mental Health Caribbean, Stichting Reclassering Caribisch Nederland, AMHK en vrouwenopvang Saba en Sint Eustatius.

Zonder hen had het onderzoek niet uitgevoerd kunnen worden. We zijn hen dan ook zeer erkentelijk voor hun bijdrage.

Amsterdam, 11 december 2025
Publicatienr. 25045

© 2025 Regioplan, in opdracht van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan. Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding voor het onderzoek	5
1.2	Doel- en vraagstelling	5
1.3	Aandachtspunten bij de doel- en vraagstelling	6
1.4	Aanpak van het onderzoek	7
1.5	Leeswijzer.....	8
2	Analysekader.....	10
2.1	Onderbouwing analysekader.....	10
2.2	Analysekader	12
3	Analyse van gebruikte instrumenten.....	14
3.1	Inventarisatie instrumenten	14
3.2	Wijze van gebruik instrumenten	14
3.3	Analyse.....	18
3.4	Randvoorwaarden	21
3.5	Bevindingen	22
4	Samenwerking.....	25
4.1	Fases van samenwerking tussen betrokken partijen	25
5	Oplossingsrichtingen	32
5.1	Fase 1 – Handelen op een signaal/melding/incident.....	33
5.2	Fase 3 – Vertragen en verdiepen	35
5.3	Overkoepelende ontwikkelpunten	38
6	Conclusie	40
6.1	Beantwoording hoofdvraag.....	40
6.2	Onderbouwing	41
6.3	Afsluitende aanbevelingen	44
	Bijlage 1 – In de literatuurstudie geïnccludeerde studies	47
	Bijlage 2 – Analysekader	48

1. Inleiding

1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

Er is de laatste tijd veel aandacht voor fataal geweld in de relationele sfeer. Femicide (in de brede definitie van moord op vrouwen) krijgt in dat kader veel aandacht, maar fataal geweld in de relationele sfeer betreft ook moord op kinderen door één van de ouders (vaak de vader), moord op een ouder door een kind, en moord op mannen door hun (ex-)partner (in een zeer beperkt aantal gevallen vrouwelijke (ex-)partner). Fataal geweld in de relationele sfeer heeft een grote impact, zowel maatschappelijk als persoonlijk, en ook op de professionals die beroepsmatig met betrokkenen bij deze moorden werken.

Het is dan ook van groot belang om risico's op fataal geweld in de relationele sfeer in een zo vroeg mogelijk stadium te herkennen en daar adequaat op te handelen. Niet elke moord of ernstige escalatie is te voorkomen, maar op dit moment wordt achteraf nog te vaak geconstateerd dat een adequate en tijdige herkenning van signalen door professionele partijen in onderlinge samenwerking onvoldoende plaatsvond. In het *Plan van aanpak Stop Femicide!* uit 2024 is het voornemen opgenomen om te onderzoeken hoe veiligheids- en risicobeoordeling beter kan:

*'Uit de dramatische verhalen van nabestaanden van vrouwen die door hun (ex-)partner of familielid zijn omgebracht, blijkt dat er in een aantal gevallen vaker bij instanties zoals Veilig Thuis, politie of een ggz-instelling is aangeklopt, maar dat signalen niet als onveilig of risicovol werden ingeschat, met uiteindelijk noodlottige gevolgen. Dit kan en mag niet gebeuren. Wie in (Caribisch) Nederland de moed heeft om uit een onveilige thuissituatie te ontsnappen en aanklopt bij de bevoegde instanties, moet ervan op aan kunnen dat de instanties hun signalen serieus nemen en verder onderzoeken als dat nodig is. Dat is niet alleen een verdragsrechtelijke verplichting, maar volgens het kabinet ook een morele plicht van de overheid. Op basis van een goede veiligheids- en risicobeoordeling kunnen eerder de juiste interventies worden ingezet om het geweld te stoppen en dodelijk geweld te voorkomen. In opdracht van de staatssecretaris van VWS en de minister voor Rechtsbescherming wordt in 2024 wetenschappelijk onderzocht of en hoe een veiligheids- en risicobeoordeling door onder andere Veilig Thuis en politie eerder en beter kan plaatsvinden. Daarbij gaan we er onder andere voor zorgen dat geweldspatronen en de bekende rode vlaggen van femicide daarin een duidelijke plek krijgen. Op die manier kan op het juiste moment het juiste instrument worden gebruikt en verwachten we dat hoog risico-situaties eerder kunnen worden herkend. Ook zal daarbij, gesterkt door de aanbevelingen van GREVIO op dit punt, worden onderzocht hoe de veiligheids- en risicobeoordelingen door de verschillende organisaties beter op elkaar kunnen aansluiten, of mogelijk ook in elkaar kunnen opgaan.'*¹

1.2 Doel- en vraagstelling

Het **doel** van dit onderzoek is om te komen tot een advies aan de kernpartijen² over de verbetering van (het gebruik van) de instrumenten voor veiligheids- en risicobeoordeling bij HGKM. Het achterliggende maatschappelijke doel is dat de betrokken organisaties in onveilige situaties risico- en beschermende factoren snel en goed in beeld hebben. Zodat zij tijdig passende hulp en maatregelen kunnen inzetten/nemen, gericht op het bereiken van directe, stabiele en duurzame veiligheid en ter voorkoming van verdere escalatie of fataal geweld.

De centrale vraag voor het onderzoek betreft:

- Welke instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie moeten door welke partij(en), in welke samenstelling, op welk moment en op welke manier worden ingezet, zodat zij tijdig passende veiligheidsmaatregelen en hulp kunnen inzetten?

Daaronder vallen de volgende vier deelvragen:

1. Wat zijn de meest gebruikte instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie die de partijen in Europees en Caribisch Nederland gebruiken bij de aanpak van HGKM? Op welk moment en hoe worden die instrumenten gebruikt?
2. In hoeverre worden de in de recente (wetenschappelijke) literatuur beschreven risico- en beschermende factoren voor HGKM, en specifiek voor fataal geweld, waaronder femicide, goed in beeld gebracht en tijdig meegenomen in de meest gebruikte instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie in Europees en Caribisch Nederland?

¹ Stop Femicide! Plan van aanpak om dodelijk geweld tegen vrouwen en meisjes door (ex-)partner of familie te voorkomen (2024), p. 45.

² Kernpartijen: Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, reclassering, Raad voor de Kinderbescherming, vrouwenopvang, ambulante forensische ggz in Europees en Caribisch Nederland.

3. Zijn er (inhoudelijke) verbeteringen nodig in de bestaande instrumenten die in Europees en Caribisch Nederland worden gebruikt, of is de ontwikkeling van nieuwe instrumenten nodig, om de effectiviteit van de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie bij HGKM te vergroten, ter voorkoming van verdere escalatie of fataal geweld (femicide)?
4. Welke samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden zijn in Europees Nederland nodig voor een effectieve veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie bij HGKM, ter voorkoming van verdere escalatie of fataal geweld (femicide)?

Uit de onderzoeksvragen vloeit voort dat het eerste deel van het onderzoek zich richt op zowel Europees als Caribisch Nederland. Het tweede deel van het onderzoek, waarin de samenwerking tussen kernpartners bij de inzet van veiligheids- en risicobeoordeling wordt onderzocht, vindt alleen plaats in Europees Nederland.

1.3 Aandachtspunten bij de doel- en vraagstelling

Het onderzoek richt zich op het tijdig signaleren van en adequaat handelen op risico's op fataal geweld. In dit kader wordt in het onderzoek gekeken naar [alle vormen van huiselijk geweld](#) (fysiek geweld, seksueel geweld, psychisch geweld en schadelijke praktijken) en ook naar [risico's voor anderen dan de \(ex-\)partner](#). Er wordt gekeken naar [zowel mannelijke als vrouwelijke daders en slachtoffers](#), waarbij wel in ogenschouw genomen wordt dat fataal geweld in huiselijke kring in grotere mate vrouwelijke slachtoffers kent (en dat dus ook [gendersensitiviteit](#) van belang is in de verbetering van veiligheids- en risicobeoordeling).

Onder [gendersensitiviteit](#) wordt verstaan dat er in de aanpak rekening wordt gehouden met [gender](#)³ en met genderongelijkheid als oorzaak van het ontstaan van het geweld. In de aanpak is men zich bewust van en houdt men rekening met de verschillen in macht, afhankelijkheid en wederzijdse verwachtingen die uit genderrollen voortvloeien. Ook is er oog voor de druk die de maatschappij en sociale netwerken kunnen leggen op partnerrelaties.⁴ GREVIO, de commissie van onafhankelijke experts die de implementatie van het [Verdrag van Istanbul tegen geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld](#) periodiek evalueert, wijst in haar meest recente rapport⁵ op het belang van gendersensitiviteit bij risicoanalyse, om risico's tijdig te herkennen en op waarde te kunnen schatten. De daarvoor benodigde kennis is er volgens GREVIO nog onvoldoende: geweld wordt door professionals nog te vaak gezien als iets neutraals, dat mannen en vrouwen in gelijke mate kan overkomen.

Het doel van veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie is uiteraard om risico's in een [zo vroeg mogelijk stadium](#) te herkennen, en niet pas als het vijf voor twaalf is; en om ze ook te herkennen situaties waarin er geen acuut incident is, maar wel sprake is van structurele onveiligheid. Jane Monckton Smith⁶ gebruikt een analysemodel dat in dat kader verleidelijk eenvoudig lijkt: de verschillende fasen in dat model volgen elkaar op, met femicide als uiterste escalatie. Je zou dan denken: als het lukt om de eerdere fasen beter te herkennen, wordt het mogelijk om vroegtijdig te handelen. De praktijk is echter weerbarstiger: ja, het is belangrijk om te weten welke stappen in een relatie voorafgaan aan escalatie naar fataal geweld, maar nee, niet elke moord wordt door al die stappen (en door dwingende controle/intieme terreur – in dit rapport verder dwingende controle genoemd) voorafgegaan en bovendien zal lang niet elke situatie al in de eerdere stappen zichtbaar zijn bij professionals. Veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld draait vooral om [zicht krijgen op de patronen](#) die samen het risico op fataal geweld vormen. Terugkijken naar eerdere fasen in de relatie is daarbij essentieel. We kijken daarom in dit onderzoek naar hoe casussen bij de kernpartners in beeld kunnen komen, en onderscheiden daarbij een incident ([acuut](#)) van signalen die buiten specifieke incidenten kunnen en moeten worden waargenomen ([structureel](#)). We lichten dat in hoofdstuk 4 verder toe.

Voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie gebruiken organisaties en professionals binnen die organisaties [instrumenten](#). Het doel van het onderzoek is om in kaart te brengen of die instrumenten, die vaak met een ander doel voor ogen zijn ontwikkeld, geschikt zijn voor het zien en wegen van risico's op fataal geweld. Daarbij zijn uiteraard factoren als de kwaliteit en inhoud van het instrument zelf, de deskundigheid van de gebruiker en de beschikbare tijd voor het invullen belangrijke randvoorwaarden. Samenwerking is dat ook. Essentieel voor het signaleren van fataal geweld is namelijk het kunnen zien van [patronen](#), en dat vereist dat informatie uit verschillende bronnen bij elkaar komt. Informatie moet er immers eerst zijn, voordat die gebruikt kan worden bij het invullen van instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie. Dat bij elkaar komen van informatie kan alleen als die bronnen (lees: organisaties) met elkaar [samenwerken en informatie delen](#). Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek was dan ook het onderzoeken van de feitelijke

³ De maatschappelijke interpretatie van mannelijke en vrouwelijke rollen (historisch gegroeid, cultureel bepaald, afhankelijk van sociale, politieke en culturele context).

⁴ Bron: Handreiking voor gemeenten (College voor de Rechten van de Mens, 2021).

⁵ Building trust by delivering support, protection and justice. Netherlands First thematic evaluation report (GREVIO, 21 oktober 2025).

⁶ J. Monckton Smith (2022) In Control. Dangerous relationships and how they end in murder (Bloomsbury).

samenwerking voor veiligheidsbeoordeling en risicofactoren, en het identificeren van verbeterpunten daarin. Dat leidt tot een afgewogen advies dat niet alleen ingaat op het instrumentarium, maar overstijgend daaraan inzet op het op de juiste manier en op het juiste moment bij elkaar komen van de signalen, die met dat instrumentarium dienen te worden gezien en op waarde geschat.

1.4 Aanpak van het onderzoek

De aanpak van het onderzoek was als volgt:

Stap	Doel	Aanpak
1. Voorbereiding	Kaders inrichten voor de uitvoering van het onderzoek: vaststellen aanpak en planning, realiseren medewerking stakeholders	- Startoverleg met opdrachtgever - Presentatie tijdens themamiddag - Stakeholders informeren
2. Inventarisatie & analyse in Europees en Caribisch Nederland	Beantwoording onderzoeksvragen 1 t/m 3	- Literatuuronderzoek - Opstellen en vaststellen analysekader - Inventarisatie van gebruikte instrumenten - Analyse instrumenten m.b.v. analysekader
3. Onderzoek naar gebruik & samenwerking in Europees Nederland	Beantwoording onderzoeksvragen 3 en 4	- Digitale interviews - Beschrijving voorbeeldcasussen - Analysesessies samenwerking
4. Analyse en rapportage	Overzichtelijk presenteren uitkomsten onderzoek en integrale beantwoording onderzoeksvragen.	- Opstellen eerdere bevindingen - Ontwerpsessie - Rapportage/advies

Het eerste deel van het onderzoek (stap 2) had betrekking op zowel Europees als Caribisch Nederland. Het tweede deel van het onderzoek, waarin nader werd ingezoomd op het gebruik van de instrumenten, is alleen in Europees Nederland uitgevoerd. Naar verwachting wordt dit in de toekomst ook in Caribisch Nederland uitgevoerd. Nu werd dat nog prematuur geacht. De aandacht voor en aanpak van fataal geweld in Caribisch Nederland vraagt eerst nog verdere ontwikkeling, voordat onderzoek naar de uitvoeringspraktijk en samenwerking daarin zinvol is.

In Europees Nederland zijn de partners in de netwerksamenwerking van Veiligheid Voorop (politie, OM, Veilig Thuis, reclassering (3RO), Raad voor de Kinderbescherming) betrokken in het onderzoek, aangevuld met de vrouwenopvang (Valente) en ambulante forensische ggz (De Waag). In Caribisch Nederland zijn de volgende partijen betrokken: de advies- en meldpunten HGKM op Saba en Sint-Eustatius, de Stichting Reclassering CN, Akse, Krusada, ZICN Jeugdzorg en Mental Health Caribbean (Bonaire en Sint-Eustatius & Saba).

Er is ontzettend veel geschreven over veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie op het gebied van HGKM. De literatuurstudie voor dit onderzoek is beperkt tot literatuur die in het Nederlands en Engels beschikbaar is en algemeen toegankelijk is via open wetenschappelijke databases op internet (zoals Google Scholar en ResearchGate), die actuele toonaangevende studies op het gebied van fataal geweld in de familiale sfeer betreft, waaronder femicide, en die zich richt op metastudies van onderzoeken op het gebied van veiligheids- en risicotaxatie. Bijlage 1 bevat een overzicht van de gebruikte literatuur.

Ook voor het instrumentarium geldt dat dit heel divers en omvangrijk is. In het onderzoek zijn instrumenten geïncordeerd die:

- zich richten op het bepalen van de mate van (on)veiligheid en het bepalen van aspecten van geweld. Instrumenten die zich richten op het in kaart brengen van de gevolgen van het geweld of het beoordelen van psychisch welzijn zijn bijvoorbeeld buiten beschouwing gelaten;
- in de praktijk zijn gevalideerd, wat betekent dat er onderzoek is gedaan waaruit blijkt dat ze geschikt zijn voor het doel waarvoor ze worden ingezet;
- zich richten op vormen van geweld die binnen de afbakening van het onderzoek vallen.

1.5 Leeswijzer

Het rapport is als volgt opgebouwd. Hoofdstuk 2 bevat een toelichting op de totstandkoming van het analysekader, dat het resultaat is van de uitgevoerde literatuurstudie. Het analysekader zelf is opgenomen in bijlage 2. De uitkomst van de analyse van de meeste gebruikte instrumenten in Europees en Caribisch Nederland langs de lat van het analysekader staat beschreven in hoofdstuk 3. Daarin wordt ook ingegaan op het gebruik van de instrumenten en daarvoor geldende randvoorwaarden. Hoofdstuk 4 beperkt zich tot Europees Nederland en beschrijft de samenwerking bij de inzet van de instrumenten. Hoofdstuk 5 gaat in op oplossingsrichtingen voor de geconstateerde knelpunten.

2. Analysekader

2 Analysekader

2.1 Onderbouwing analysekader

Het doel van het onderzoek is om een bijdrage te leveren aan het verbeteren van de veiligheids- en risicobeoordeling in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat vroegtijdiger zicht ontstaat op dreigende escalatie van onveiligheid en mogelijk fataal geweld. Er wordt in dat kader gekeken naar **alle geweldsvormen die erop kunnen wijzen dat er sprake is van een vorm van dwingende controle/intieme terreur in een casus en die een aanloop kunnen vormen naar fataal geweld, voortvloeiend uit die specifieke vorm van gebruik van macht en controle in een relatie tussen (ex-)partners**. Daar wordt gekeken naar **alle vormen van huiselijk geweld** (fysiek geweld, seksueel geweld, psychisch geweld en schadelijke praktijken) en wordt ook gekeken naar **risico's voor anderen dan de (ex-)partner**. Er wordt gekeken naar **zowel mannelijke als vrouwelijke daders en slachtoffers**, waarbij wel in ogenschouw genomen wordt dat fataal geweld in huiselijke kring in grotere mate vrouwelijke slachtoffers kent (en dat dus ook **gendersensitiviteit** van belang is in de verbetering van veiligheids- en risicobeoordeling).

2.1.1 Methodologische verantwoording

Zoekstrategie en selectiecriteria

De literatuur is verzameld op basis van een vooraf opgestelde zoekstrategie. Hierbij is gebruikgemaakt van de volgende zoektermen: *"femicide"*, *"intimate partner violence"*, *"intimate partner femicide"*, *"domestic violence"*, *"intimate partner aggression"*, *"violence against women"*, *"gender violence"* en *"gender-based violence"* in combinatie met *"risk assessment"*, *"safety assessment"*, en *"red flags"*. De zoekopdrachten zijn uitgevoerd binnen de databases Google Scholar en ResearchGate, evenals binnen het tijdschrift *Journal of Interpersonal Violence*. Daarnaast is de sneeuwbalmethode toegepast, waarbij relevante literatuur is opgespoord via verwijzingen in al geselecteerde studies.

Voor de selectie van studies zijn de volgende criteria gehanteerd: peer-reviewed artikelen, focus op de afbakening van het object van onderzoek (zoals hierboven beschreven), beschikbaar in het Engels of Nederlands, aard onderzoek (meta-studie), en actualiteit. Een overzicht van de dertien geïncludeerde reviews is opgenomen in bijlage 1.

Uit elk van deze dertien studies zijn de significante risicofactoren geëxtraheerd. Deze risicofactoren zijn vervolgens gegroepeerd in vijf thematische categorieën:

1. Persoons- en demografische kenmerken dader

Deze categorie omvat demografische factoren zoals leeftijd en etniciteit, maar ook andere factoren zoals mentale gezondheid, middelengebruik en meer.

2. Persoonskenmerken slachtoffer

Deze categorie omvat dezelfde factoren als bij categorie 1, alleen gaat het hier over factoren van het slachtoffer. Deze factoren kunnen wijzen op kwetsbaarheid, wat het risico op fataal geweld vergroot.

3. Voorgeschiedenis van geweld en dreiging

Deze categorie bevat factoren zoals het hebben van een strafblad, aanwezigheid van een geweldsgeschiedenis, en eerdere relaties waar de dader macht en controle uitoefende over zijn of haar partner.

4. Relationale factoren waaronder coercive control

Hieronder vallen factoren zoals recente relatiebreuk, jaloezie, controlerend gedrag en andere vormen van coercive control. Deze factoren zijn vaak aanwezig bij vormen van partnergeweld die kunnen leiden tot partnermoord. In deze categorie is een subcategorie gemaakt: context. Binnen deze subcategorie zijn de volgende factoren opgenomen: stiefkinderen in huis (biologisch niet van de dader) en de houding van de (ex)partner tegenover o.a. huiselijk geweld en vrouwen. Laatstgenoemde betreft bijvoorbeeld het neutraliseren van verantwoordelijkheid, patriarchale waarden, vrouw is inferieur, ziet zichzelf als slachtoffer etc.

5. Beschikbaarheid/toegang tot middelen van geweld

Hier gaat het om toegang hebben tot wapens.

Deze categorieën zijn gemaakt om de veelheid aan factoren overzichtelijk te ordenen. De categorieën weerspiegelen belangrijke elementen uit de *homicide timeline* van Jane Monckton-Smith.¹ Haar model beschrijft acht opeenvolgende fasen in de opbouw naar fataal partnergeweld, en biedt daarmee een belangrijke kapstok voor het herkennen van risicodynamieken binnen relaties.² Hoewel in dit project niet is gekozen om dit model een-op-een over te nemen in het analysekader, onder meer vanwege beperkte wetenschappelijke onderbouwing, vormt het model alsnog een relevante leidraad. In diverse relevante artikelen wordt verwezen naar de *homicide timeline*. Zo beargumenteert Ine Avontuur in haar artikel over risicotaxatie in het familie- en jeugdrecht dat de *homicide timeline* een goed inzetbare tool is, omdat de

risico's voor kinderen nadrukkelijk een punt van aandacht zijn.³ In de Signalenwijzer Femicide en intieme terreur van het Expertisecentrum huiselijk geweld en kindermishandeling en in een recent artikel van het *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* wordt eveneens gewezen op het belang van de *homicide timeline* van Monckton Smith.⁴

Hoewel de *homicide timeline* een belangrijk kader biedt, blijkt uit onderzoek dat voortbouwt op dit model dat de dynamiek richting fataal partnergeweld in de praktijk complexer en minder lineair kan verlopen dan de acht opeenvolgende fasen doen vermoeden. Het model vormt een 'blueprint' voor het begrijpen van fataal partnergeweld, maar er bestaan meerdere wegen naar fataal geweld. Zoals volgt uit de volgende drie onderscheiden typen daders, blijkt ook dat coercive control niet altijd voorafgaat aan femicide.⁷

1. De controlerende dader

Dit is de meest voorkomende groep en sluit nauw aan bij het model van Monckton-Smith. Bij deze daders is sprake van een patroon van coercive control, waaronder isolatie, jaloezie, dreiging en stalking. Vaak is er een voorgeschiedenis van huiselijk geweld en zijn er eerdere meldingen bekend bij de politie. Het geweld escaleert vooral bij een (dreigende) relatiebreuk, waarbij het verlies van controle de aanleiding vormt tot de moord.

2. De suïcidale of depressieve dader

Deze daders lijden aan psychische problemen, zoals depressie, angst of middelengebruik, en zijn hier soms voor onder behandeling. In tegenstelling tot de controlerende dader is er meestal geen langdurige voorgeschiedenis van geweld. De moord vindt vaak plaats als gevolg van de individuele problemen van de dader waarbij de dader ook van plan is zichzelf van het leven te beroven. Hier ontbreekt een patroon van coercive control.

3. De reactieve dader

Bij dit derde type dader ontbreekt een patroon van coercive control ook. Het geweld ontstaat uit een plotselinge uitbarsting van woede, vaak in combinatie met alcohol of drugs. De dader reageert impulsief op een conflict of afwijzing. Er is geen sprake van voorbedachte rade of psychotische ontregeling.

Deze typen daders zijn geen elkaar uitsluitende categorieën, er kan sprake zijn van overlap. Sommige daders vertonen kenmerken van meerdere typen. Voor dit onderzoek is het van belang te benadrukken dat niet alle plegers binnen de fasering van Monckton-Smith passen, en fataal partnergeweld ook kan ontstaan zonder voorafgaand patroon van coercive control.

Femicide versus (aanloop tot) fataal geweld binnen relaties gericht op (ook) anderen dan vrouwen

In de literatuur wordt onderscheid gemaakt tussen femicide – gendergerelateerd fataal geweld tegen een vrouw (of meisje) waaraan de in een maatschappij geldende normen over (traditionele) genderrollen ten grondslag liggen⁸ – en bredere studies naar fataal partnergeweld, dat ook andere slachtoffers dan vrouwen kan omvatten (zoals mannen of kinderen). In dit onderzoek zijn beide typen studies meegenomen. Elk van de geïncludeerde studies is binnen een van de volgende categorieën geschaald:

- **Femicide**
Enkel fataal geweld van de man tegenover de vrouw in een (ex)partnerrelatie
- **IPV = Intimate Partner Violence**
Geweld tussen (ex)partners in een relatie die een aanloop zou kunnen vormen naar fataal geweld
- **IPH = Intimate Partner Homicide of domestic homicide**
Fataal geweld tussen (ex)partners of tegenover iemand anders in de familiale sferen (ook kinderen)
- **IPS = Intimate Partner Stalking**
Stalken, wat wordt gezien als onderdeel van het gebruik van macht en controle in een relatie tussen (ex)partners

Risicotaxatie versus veiligheidsbeoordeling

Bij het zoeken naar relevante literatuur is gebruikgemaakt van zoektermen die verwijzen naar risicotaxatie en zoektermen die verwijzen naar veiligheidsbeoordeling. In de internationale literatuur wordt voornamelijk geschreven over hybride instrumenten; instrumenten waarbij het inschatten van de veiligheidssituatie gecombineerd wordt met de risicotaxatie.

In Nederland is dit, met het werken volgens de visie Gefaseerd samenwerken aan veiligheid, meer gefaseerd ingericht. Met de veiligheidsbeoordeling wordt eerst bepaald of er sprake is van acute onveiligheid; waar er wordt gekeken naar onveilig gedrag in het heden en verleden (fase 1). Risicofactoren en rode vlaggen worden hierbij meegenomen om de

⁷ Boxall et al., 2022. The "Pathway to intimate partner homicide" project – Key stages and events in male-perpetrated intimate partner homicide in Australia.

⁸ Justitiële verkenningen. (2025). Femicide in perspectief (Jrg. 51, nr. 3).

mate van (on)veiligheid van de situatie in te schatten. Indien er sprake is van een acute onveilige situatie dient er direct actie te worden ondernomen om een structurele veilige situatie te creëren. Die veilige situatie moet er eerst zijn, pas dan kan een risicotaxatie plaatsvinden (fase 2). Met een risicotaxatie-instrument wordt geïnventariseerd wat de onderliggende problematiek van de onveilige situatie is. Op basis van de resultaten wordt besloten welke zorg en/of interventies passend zijn.

2.2 Analyse kader

We hebben de keuze gemaakt om in het analysekader (zie bijlage 2) geen algemene criteria, zoals middelengebruik en mentale problematiek te includeren. Uit de geanalyseerde reviews blijken deze weliswaar samen te hangen met (fataal) huiselijk geweld, maar deze factoren hangen samen met vrijwel alle vormen van criminaliteit. Door deze weg te laten uit het analysekader, willen we niet zeggen dat deze helemaal niet relevant zijn. Ze kunnen wel degelijk een rol spelen, maar dan in combinatie met andere factoren. Middelengebruik an sich vormt niet direct een risico voor (fataal) huiselijk geweld, maar in combinatie met factoren zoals stalking of dreiging met wapens kan het wél een verklaring vormen voor partnermoord. Om het analysekader beknopt en goed hanteerbaar te houden, en omdat we in ieder geval ook de factoren die specifiek samenhangen met fataal geweld terug willen zien in het gehanteerde instrumentarium, spitst dat zich toe op factoren die minder generiek zijn.

Naast de aan fataal partnergeweld gerelateerde risicofactoren zijn drie andere factoren toegevoegd aan het analysekader. Dit zijn: Voorgeschiedenis van geweld en dreiging, aanwezigheid stiefkinderen in het huishouden en houding (ex)partner ten aanzien van huiselijk geweld/vrouwen. Deze drie factoren zijn als 'overige factoren' meegenomen in het analysekader. Ze zijn meermaals als significant bestempeld voor (fataal) huiselijk geweld door de geïnccludeerde reviews en worden daarom ook als belangrijk geacht om mee te nemen. Ze zeggen niet alleen iets over de dader, maar ook over structurele of relationele omstandigheden die van invloed kunnen zijn op het risico op fataal geweld. Zo komt een voorgeschiedenis van geweld ook terug in de *homicide timeline* van Jane Monckton-Smith en kan de aanwezigheid van stiefkinderen gelinkt worden aan een verhoogd risico op (fataal) huiselijk geweld, mogelijk vanwege gevoelens van jaloezie. De houding van een (ex-)partner ten aanzien van vrouwen en geweld kan bovendien een indicatie zijn van onderliggende denkbeelden die controlerend of gewelddadig gedrag in stand houden.

3

3. Analyse van gebruikte instrumenten

3 Analyse van gebruikte instrumenten

3.1 Inventarisatie instrumenten

Onderstaande tabel 3.1 geeft een overzicht van de instrumenten die de betrokken partijen in Europees Nederland en Caribisch Nederland hanteren bij de beoordeling van veiligheid en risico's in het kader van huiselijk geweld en kindermishandeling (HGKM). Elke partij heeft hierbij zelf aangegeven welke instrumenten zij gebruiken; deze zijn allemaal opgenomen in tabel 3.1. Daarbij moet worden opgemerkt dat niet alle genoemde instrumenten zich lenen voor verdere analyse. Het gaat hier specifiek om het Veiligheidsplan en het Afwegingskader vader-kindcontact van de partijen aangesloten bij het Landelijk Netwerk Vrouwenopvang (LNVO) en de Veiligheidskaart van De Waag. Dit wordt nader toegelicht.

Tabel 3.1 Overzicht gebruik instrumenten Europees Nederlandse partijen en Caribisch Nederlandse (CN) partijen en grootte itemlijst +/-

Partij	Instrument	Grootte itemlijst +/-
LNVO	GIA Risicoscreening	33 items
De Waag, LNVO	VAF-PR	27 items
LNVO	ARIJ	40 items
LNVO	RIIT	62 items
RvdK, LNVO	MASIC	89 items
De Waag	SDA-P	25 items
De Waag	Veiligheidskaart	3 items
Politie	SASH	15 items
Politie	RiHG	20 items
Politie, 3RO, SRCN (CN)	B-SAFER	15 items
Veilig Thuis	Triage-Instrument	36 items
Akseso (CN), AMHK + vrouwenopvang Saba (CN), Krusada (CN)	Kadera	23 items
AMHK + vrouwenopvang Sint-Eustatius (CN)	HAVIK	14 items
MHC Bonaire (CN)	LIRIK	51 items
LNVO	Veiligheidsplan	3 items
Politie	RI EGG	19 items

Uit de inventarisatie blijkt dat in Europees Nederland een breed scala aan instrumenten wordt toegepast, variërend van veiligheidsbeoordelingen tot gespecialiseerde risicotaxaties. Ook zijn er aanvullende instrumenten gericht op specifieke situaties, zoals inzet van de RI EGG bij vermoedens van eerdergerelateerd geweld of het RiHG wanneer er sprake is van de (mogelijke inzet van) een tijdelijk huisverbod.

In Caribisch Nederland (CN) lijkt het gebruik van instrumenten minder ontwikkeld. Sommige partijen werken wel met instrumenten, en andere partijen geven aan geen instrumenten te hanteren (MHC Saba en Sint-Eustatius, ZVH Bonaire).

3.2 Wijze van gebruik instrumenten

Naast de inventarisatie van de instrumenten, is gekeken op welk moment en hoe de instrumenten in de praktijk worden toegepast. Hiervoor is per partij nagegaan wie binnen de organisatie het instrument hanteert en wanneer in het werkproces het instrument wordt ingezet. Dit zal per partij kort worden toegelicht.

De partijen die hierna als eerste volgen, zijn partijen die werkzaam zijn in Europees Nederland.

LNVO

De organisaties die zijn aangesloten bij het LNVO maken standaard gebruik van de [GIA-risicoscreening](#) en de Kindcheck voor het inschatten van de (acute) veiligheidssituatie. De GIA-risicoscreening wordt uitgevoerd om te achterhalen of de cliënt veilig kan worden opgevangen in de vrouwenopvang. Dit is opgenomen als vaste stap in de werkwijze van de betrokken organisaties en wordt doorgaans toegepast door hbo-gechoolde hulpverleners met ervaring en expertise op het gebied van huiselijk geweld. Deze screening wordt ingezet in de fase waarin directe veiligheid wordt beoordeeld, bij voorkeur vóór opname van de cliënt (bijvoorbeeld tijdens de intake of in een vervolgesprek). In het geval van een crisisplaatsing wordt de screening zo snel mogelijk alsnog uitgevoerd, idealiter op de eerstvolgende werkdag.

Vanuit de Kindcheck controleert de professional hoe de gezagsverhoudingen binnen het gezin liggen en wat de veiligheidssituatie is van de kinderen die niet meekomen naar de opvang. De Kindcheck wordt afgenomen tijdens de

allereerste intake door een professional. De Kindcheck is officieel geen instrument maar een onderdeel van stap 1 van de meldcode HGKM. Om deze reden is de Kindcheck niet meegenomen in de verdere analyse.

Voor organisaties die werken met de Oranje Huis-aanpak is ook het Veiligheidsplan een verplicht instrument: dit zijn per 2025 acht van de twintig leden van het LNVO (in verschillende stadia van implementatie van deze methodiek).

Daarnaast is er een toolbox ontwikkeld, bestaande uit allerlei verschillende risicotaxatie-instrumenten die in verschillende situaties aanvullend ingezet kunnen worden. Niet alle leden werken met elk instrument. Per instrument in de toolbox is aangegeven wat het doel van het instrument is, de doelgroep, wie het af mag nemen en op welk moment dit gebruikt dient te worden. Leden van het LNVO kunnen deze toolbox gebruiken en besluiten welk instrument passend is bij een specifieke casus.

Zo heeft Blijf Groep aangegeven de VAF-PR (ontwikkeld door De Waag) te hebben ingezet als pilot. Met de VAF-PR vullen zowel de cliënt als partner van de cliënt een vragenlijst in om de aard en frequentie van het partnergeweld vast te stellen. Ook maakt Blijf Groep gebruik van de ARIJ, bestaande uit een risicotaxatie en veiligheidstaxatie. Deze wordt toegepast in samenwerking met jeugdbescherming of specialistische jeugdhulp. Verder zet Blijf Groep bij vermoedens van dwingende controle de RIIT in. Dit gebeurt momenteel standaard op de locatie Amsterdam door de zorgcoördinator van het Kenniscentrum Intiem Terreur (KIT), en in de toekomst ook op andere locaties.

Moviera gebruikt soms de MASIC. Dit is een gestructureerde methode voor screening op partnergeweld die kan worden ingezet bij complexe scheidingsproblematiek. Ambulante hulpverleners gebruiken dit instrument wanneer er behoefte is aan betere duiding van het geweld. Het kan namelijk voorkomen dat de verhalen van beide partners uiteenlopen en/of de geweldsdynamiek onduidelijk is. De MASIC wordt niet standaard ingezet tijdens het werkproces. Daarnaast hanteert Moviera aanvullend de Geweldsanalyse. Dit instrument wordt standaard in alle trajecten afgenomen als verdieping op de inhoud. De Geweldsanalyse is echter niet bedoeld om de taxatie van het geweld te doen. Om deze reden wordt de Geweldsanalyse niet meegenomen in de verdere analyse.

De Waag

De Waag maakt gebruik van meerdere instrumenten. Naast de eerdergenoemde inzet van de VAF-PR zet De Waag ook de SDA-P in. De VAF-PR wordt nog gevalideerd, waardoor deze nog niet standaard is opgenomen in het werkproces. Met de SDA-P worden acute, dynamische en statische risicofactoren structureel in kaart gebracht; het wordt ingevuld door de behandelaar van de cliënt. Daarnaast wordt de Veiligheidskaart gebruikt.

Na aanmelding bij De Waag volgt een intakegesprek met de pleger. In dit eerste gesprek wordt bij de pleger de VAF-PR afgenomen. Vervolgens wordt de partner van de pleger afzonderlijk uitgenodigd voor een gesprek en wordt de VAF-PR ook afgenomen bij de partner. De uitkomsten van beide vragenlijsten worden naast elkaar gelegd om vast te stellen of er aanwijzingen zijn voor dwingende controle. Als dit zo is, volgt de risicotaxatie en wordt de SDA-P ingezet om de dynamische en acute risicofactoren in kaart te brengen. Op basis van de SDA-P wordt de risicograad en intensiteit van de behandeling bepaald, waarna de behandeling start gericht op de geïdentificeerde risicofactoren.

Politie Nederland

De politie handelt volgens de afspraken van 'Veiligheid Voorop'. Daarin is bepaald dat de politie bij elk vermoeden van HGKM melding maakt bij Veilig Thuis.

Wanneer er sprake is van stalking, een risicofactor voor HGKM en mogelijk fataal (partner)geweld, voert de politie standaard een gestructureerde beoordeling uit aan de hand van de SASH. Dit instrument richt zich niet uitsluitend op stalking binnen relationale sferen, maar kan ook worden ingezet bij situaties zonder relatiegeschiedenis (denk aan een burge-meester die wordt lastiggevallen door een burger). De SASH is daarmee breder van scope en fungeert als prioriteringsinstrument: het geeft een niveau van ongerustheid aan (laag, matig of hoog), maar voorspelt geen fataal geweld. Enkele factoren in het instrument hebben een sterretje (*), wat betekent dat de aanwezigheid van deze factor automatisch leidt tot een hoog niveau van ongerustheid. Naast de gescoorde factoren weegt ook het professionele oordeel van de politie-medewerker mee bij de uiteindelijke beoordeling van de mate van ongerustheid.

Het SASH-formulier is onderdeel van het registratiesysteem van de politie. Per politie-eenheid kan het verschillen welke functie gekoppeld is aan het invullen van de SASH. In elke eenheid zijn er specialisten en taakaccenthouders huiselijk geweld, die als vraagbaak dienen en kunnen helpen in de aanpak van de casus en het invullen van de SASH.

Verder werken er binnen de politie ook recherchepsychologen die als specialisten in complexe casuïstiek, en als dat van meerwaarde is in de ketenaanpak, een uitgebreide risicotaxatie kunnen maken bij huiselijk geweld. Dit gebeurt op verzoek van collega's en is dus geen standaard stap in het werkproces. De recherchepsychologen zijn getraind in het gebruik van diverse instrumenten op het thema van huiselijk geweld, zoals de SASH, SRP en de B-SAFER/SARA. De SRP, ook wel Stalking Risk Profile, hebben we niet kunnen ontvangen en wordt daarom ook niet meegenomen in de verdere analyse.

Daarnaast kan een Hulpofficier van Justitie (HovJ) het RiHG invullen om te beoordelen of er bij een bepaalde situatie van (mogelijk) huiselijk geweld een tijdelijk huisverbod (THV) wordt opgelegd.

Reclassering

Binnen de reclassering wordt voor partnergeweld de B-SAFER gebruikt. Dit instrument is geïntegreerd in de digitale omgeving van de RISc, waar meerdere instrumenten in worden meegenomen. De RISc vormt de basis voor reclasseringsadviezen in alle fasen van het strafproces en wordt door alle reclasseringswerkers gebruikt. De RISc helpt bij het inschatten van het risico op recidive en bevat hulpmiddelen bij specifieke casuïstiek.

Zo wordt er in het geval van partnergeweld standaard gebruikgemaakt van de B-SAFER. Deze wordt ingevuld door professionals die hiervoor specifiek getraind zijn. Dit kan op elk moment in het reclasseringstraject plaatsvinden, en indien nodig worden herhaald.

De B-SAFER wordt individueel ingevuld door de reclasseringswerker, maar de beoordeling vindt plaats volgens het vierogenprincipe. Zo is er altijd overleg en collegiale toetsing, bijvoorbeeld in casuïstiekoverleggen, door meelezers bij rapportages en via leidinggevend. Daarmee is een extra controle ingebouwd. Bij het invullen wordt, waar relevant, gebruikgemaakt van informatie van betrokken partijen zoals het OM, Slachtofferhulp en Veilig Thuis, die bijvoorbeeld als referent kunnen worden geraadpleegd.

De uitkomst van de B-SAFER wordt tot slot altijd geplaatst naast andere instrumenten binnen de RISc. Op die manier ontstaat er een totaalbeeld dat is gestoeld op gestructureerd professioneel oordeel, waarbij instrumenten ondersteunend zijn aan een bredere risicoanalyse.

RvdK

De RvdK maakt niet structureel gebruik van risicotaxatie-instrumenten, maar bij signalen of tijdens het onderzoek kan de MASIC worden ingezet. Wanneer de MASIC wordt ingezet, wordt vooraf informatie verzameld over de gezinssituatie, de aanleiding van de melding, eerdere hulpverlening en de effecten daarvan. Indien nodig wordt aanvullende diagnostiek ingezet, na multidisciplinair overleg. De verzamelde informatie wordt tijdens gesprekken met betrokkenen geverifieerd en meegenomen in de beoordeling. Het professionele oordeel van de medewerker bij de RvdK is dus doorslaggevend bij de conclusie.

Veilig Thuis

Bij Veilig Thuis maakt men gebruik van het Triage-Instrument dat standaard wordt ingezet bij iedere melding. Dat geldt ook wanneer binnen één dossier meerdere meldingen samenkomen. Dit instrument wordt ingevuld door collega's binnen Veilig Thuis die de veiligheidsbeoordelingen voor elke melding maken. Dit zijn voornamelijk SKJ-geregistreerde professionals (denk aan maatschappelijk werkers, forensisch verpleegkundigen, gedragswetenschappers en vertrouwensartsen). Besluiten worden multidisciplinair of intercollegiaal genomen. De melder wordt verder ook gevraagd naar de eigen inschatting van de mate van (on)veiligheid en diens grootste zorg. Deze input wordt meegenomen. Ook direct betrokkenen kunnen worden bevraagd over hun inschatting van de toekomstige veiligheid.

Het Triage-Instrument helpt om in kaart te brengen en te bepalen of er sprake is van acute onveiligheid, structurele onveiligheid en/of een multi-problematische leefsituatie. De beoordeling wordt inhoudelijk verrijkt met gegevens uit eigen systemen en, waar nodig, met informatie van politie, RvdK en het OM. Op basis van deze totaalafweging bepaalt Veilig Thuis of en welke vervolgstap nodig is en of er een reden is om zelf (langer) betrokken te blijven.

De partijen die hierna volgen, zijn partijen die werkzaam zijn in Caribisch Nederland.

Akseso

Akseso biedt zorg en sociale hulp op Bonaire, waaronder jeugdgezondheidszorg en maatschappelijk werk. Onderdeel van Akseso is ook het Family Justice Center (Guiami): het Advies en Meldpunt Huiselijk Geweld en Kindermishandeling op Bonaire. Akseso heeft aangegeven gebruik te maken van de ARIJ en het Kadera formulier. De ARIJ is standaard opgenomen in het werkproces en wordt ingezet bij meldingen waarbij kinderen betrokken zijn. Binnen Akseso gebruiken de afdelingen maatschappelijk werk en Guiami de ARIJ.

Het Kadera formulier wordt ingevuld bij plaatsing in de vrouwenopvang Refugio Tabitha (= een afdeling van Krusada). Dit is ook opgenomen als standaardstap in het werkproces. Het formulier wordt ingevuld op het moment van plaatsing in de opvang. Op het formulier staan een aantal vragen. Na beantwoording van de vragen komt er een kleurcode uit: groen, oranje of rood. Daarmee wordt bepaald de cliënt wel of niet op te nemen.

Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) + vrouwenopvang Sint-Eustatius

Het AMHK en de vrouwenopvang op Sint-Eustatius heeft aangegeven gebruik te maken van het Havik-instrument bij (vermoeden van) HGKM. Dit instrument wordt ingezet door de Family Support Coördinator HGKM en door de maatschappelijk werker. Het wordt vrij vroeg in het hulpverleningstraject ingezet om de veiligheid van alle betrokkenen vanaf het begin te waarborgen. Tijdens gesprekken met zowel slachtoffer(s) als dader wordt de Havik ingevuld.

Het gebruik van de Havik is opgenomen als standaardstap in het werkproces. Onderdeel van de Havik is een veiligheidsplan. In alle gevallen worden er veiligheidsafspraken gemaakt om de veiligheid van de kinderen, het slachtoffer en de pleger te waarborgen. Deze afspraken worden regelmatig geëvalueerd en indien nodig bijgesteld. Het veiligheidsplan wordt in principe individueel opgesteld. De betrokkenen geven zelf aan wat zij nodig hebben om zich weer veilig te voelen.

Advies en Meldpunt Huiselijk geweld en Kindermishandeling (AMHK) + vrouwenopvang Saba

Het AMHK en de vrouwenopvang op Saba heeft aangegeven uitsluitend gebruik te maken van het Kadera formulier. Dit formulier wordt door medewerkers, waaronder social workers, direct bij binnenkomst van de cliënt in de opvang ingevuld. Het invullen van dit formulier is opgenomen als een standaardstap in het werkproces. De werkwijze van het Kadera formulier komt overeen met de toelichting die eerder bij Akseso is gegeven.

Krusada

Refugio Tabitha is een vrouwenopvang die deel uitmaakt van Krusada. Zoals eerder omschreven bij Akseso, maakt Krusada voor de risicotaxatie ook gebruik van het Kadera risicotaxatie-formulier. Dit formulier kan worden ingevuld door de zorgcoördinator, teamleider en begeleider van de cliënt. Bij binnenkomst van een cliënte bij Refugio Tabitha wordt het formulier ingevuld. Na een aantal dagen wordt dit opnieuw gedaan om te kijken of er veranderingen zijn in de situatie van de cliënt. Dit is een standaardprocedure.

Bij het invullen van het Kadera risicotaxatie-formulier kan er afstemming plaatsvinden met andere organisaties, zoals Akseso en Guiami. Dit is geen vereiste.

MHC Bonaire

Bij de MHC-afdeling kind en jeugd wordt er gebruikgemaakt van de LIRIK. Dit instrument wordt ingezet bij beoordeling van de veiligheid van de thuissituatie van kinderen en jongeren tot achttien jaar. Het doel van de LIRIK is om een vermoeden van kindermishandeling of anderszins onveilige opvoedsituatie te herkennen en het risico op kindermishandeling in de nabije toekomst in te schatten.

Binnen de afdeling wordt het instrument ingezet door sociotherapeuten, (gz)-psychologen en psychiaters. Het gebruik van dit instrument gebeurt standaard na de intake zonder afstemming met andere organisaties.

MHC Saba en Sint-Eustatius

Heeft aangegeven geen gebruik te maken van risicotaxatie-instrumenten en/of veiligheidsbeoordelingen.

SRCN

Bij de SRCN wordt gebruikgemaakt van het GDI risicotaxatie-instrument. Dit instrument is te vergelijken met de RISc die wordt gebruikt door de 3RO in Nederland. Vergelijkbaar met de 3RO, maakt de SRCN bij zaken specifiek over

partnergeweld ook gebruik van de B-SAFER. Dit geldt niet alleen voor Bonaire, maar ook voor de reclassering op Sint-Eustatius en Saba.

De B-SAFER wordt gebruikt door de reclasseringswerkers tijdens het advies- en toezichtproces. Het gebruik is opgenomen als standaardstap in de interne processen van de SRCN. Het gebruik vindt individueel plaats, maar mede op basis van informatie van andere (justitiële) betrokken partijen zodat er kan worden gekomen tot een taxatie en risico-inschatting op basis waarvan advies wordt uitgebracht aan de Rechter-Commissaris (RC), het Openbaar Ministerie (OM) en/of de Zittende Macht (ZM).

ZHV Bonaire

Heeft aangegeven geen gebruik te maken van risicotaxatie-instrumenten en/of veiligheidsbeoordelingen.

3.3 Analyse

3.2.1 Overzicht

Op de volgende pagina in overzichtstabel 3.2 is weergegeven in hoeverre de gebruikte instrumenten van de betrokken partijen in Europees en Caribisch Nederland aandacht besteden aan risicofactoren die in de door ons uitgevoerde literatuurstudie zijn benoemd als relevant bij de voorspelling van fataal geweld, waaronder femicide. De bovenste rij toont de instrumenten en de linkerkolom bevat de factoren. Per cel is aangegeven of de factor wel aanwezig is (groen), niet aanwezig is (rood), of gedeeltelijk aanwezig (oranje).

Enkele instrumenten, veelal veiligheidsbeoordelingen, zijn niet opgenomen in de overzichtstabel, omdat deze niet langs onze factoren gelegd kunnen worden. Het gaat hierbij om het Veiligheidsplan van de LVNO, de Veiligheidskaart van De Waag, de HAVIK van het AMHK en vrouwenopvang op Sint-Eustatius. Bijvoorbeeld: in het Veiligheidsplan van de LVNO worden voornamelijk veiligheidsafspraken en doelen vastgelegd. De beoordeling van de veiligheid gaat hieraan vooraf, maar in het Veiligheidsplan zelf wordt dit in een open tekstvak genoteerd. Er worden geen vragen gesteld die kunnen worden gekoppeld aan de door ons onderscheiden risicofactoren. Om die reden zijn deze instrumenten niet opgenomen in tabel 3.4.

Ook het Afwegingskader vader-kindcontact van de LVNO komt niet terug in onderstaande tabel. Dit Afwegingskader bevat open tekstvelden waarin professionals informatie noteren over geweld, wensen en belangen van het kind, vader en moeder, veilig ouderschap, psychosociale problematiek en juridische aspecten. Er gaan wel vragen aan vooraf, maar deze kunnen ook lastig langs de risicofactoren worden gelegd. In tegenstelling tot andere risicotaxatie-instrumenten ontbreekt een vaste structuur waarin diverse risicofactoren zijn opgenomen.

Tot slot is het van belang om te benoemen dat bij de analyse van de instrumenten gebruik is gemaakt van de voor dit project beschikbare codeerbladen en lijsten van de instrumenten. Eventuele nadere toelichtingen, instructies of richtlijnen uit handleidingen van instrumenten die in de praktijk richting geven aan het gebruik en de interpretatie van items, konden niet altijd worden meegenomen. Dit betekent dat het mogelijk is dat enkele belangrijke aspecten van de itemlijst buiten de analyse zijn gebleven.

Tabel 3.2 **Overzicht van instrumenten en aanwezigheid risicofactoren***

	GIA	VAF-PR	ARIJ	RIIT	RIHG	RI EGG	SDA-P	MASIC	SASH	B-SA-FER	Triage-Instrument**	Kadera	LIRIK
Dreigen met zelfmoord	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red
Stalken	Green	Red	Red	Orange	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Orange	Red
Relatiebreuk/scheiding	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Niet-fatale wurging	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Geweld tijdens zwangerschap	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Dreigen te vermoorden	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Dreiging met wapens	Orange	Red	Red	Orange	Green	Orange	Green	Green	Red	Orange	Green	Orange	Red
Escalatie geweld	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Toename frequentie geweld	Red	Red	Red	Orange	Green	Red	Green	Green	Red	Orange	Green	Green	Red
Seksueel misbruik partner tijdens relatie	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Orange	Orange	Green	Orange	Red
Slachtoffer voelt dat partner in staat is tot moord (doodsangsten)	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Red
Controlerend gedrag	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Orange	Red	Orange	Green	Red
Jaloezie	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Orange	Red	Red	Green	Red
(Poging tot) isoleren slachtoffer	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Orange	Red	Green	Red	Green
Gewelddadig/fysiek gedrag naar partner/kind toe	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Orange	Orange	Green	Orange	Green
Niet willen reproduceren	Red	Red	Red	Orange	Green	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red	Red
Voorgeschiedenis dreiging en geweld	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Red	Green	Green	Green	Red
Aanwezigheid stiefkinderen huishouden	Green	Red	Red	Green	Orange	Red	Green	Green	Red	Red	Red	Red	Red
Houding t.a.v. huiselijk geweld	Green	Red	Red	Green	Green	Red	Green	Red	Orange	Green	Green	Green	Red

* Een rood vakje duidt op de afwezigheid van de factor in het instrument, een groen vakje op de aanwezigheid en een oranje vakje op gedeeltelijke aanwezigheid.

** Deel A (acute veiligheid) en deel B (structurele veiligheid) samengenomen.

3.2.2 Toelichting

De tabel maakt zichtbaar dat er verschillen bestaan tussen de instrumenten in de mate waarin zij de geselecteerde risicofactoren meenemen. Op het eerste gezicht valt meteen op dat geen enkel instrument álle risicofactoren omvat. Wel valt op dat bepaalde factoren aanzienlijk vaker terugkomen in de instrumenten dan andere factoren, zoals dreigen met zelfmoord, pogingen tot isolatie van het slachtoffer, gewelddadig of fysiek gedrag naar partner en/of kinderen, en seksueel misbruik binnen de relatie. Deze risicofactoren worden dus breed herkend in de bestaande instrumenten.

Daarnaast zijn er ook factoren die in bijna geen enkel instrument worden meegenomen, zoals geweld tijdens de zwangerschap, het niet willen reproduceren of de aanwezigheid van stiefkinderen in het huishouden. De literatuur geeft aan dat deze factoren wel in verband staan met een verhoogd risico op HGKM en fataal partnergeweld, maar in de geïncordeerde instrumenten is aandacht hiervoor niet structureel geborgd.

Om in kaart te brengen hoe goed elk instrument de geselecteerde risicofactoren dekt, hebben we per instrument een score toegekend op basis van de aanwezigheid van factoren in de overzichtstabel 3.4. Deze score is opgebouwd als volgt: voor elke risicofactor die aanwezig is (groen vakje) ontvangt het instrument 1 punt. Indien de factor slechts gedeeltelijk aanwezig is (oranje vakje), krijgt het instrument 0,5 punt. Wanneer een factor niet aanwezig is (rood vakje), wordt hiervoor geen punt toegekend.

De keuze voor een oranje kleur verdient nog nadere toelichting. Zoals eerder benoemd, wordt de oranje kleur toegekend wanneer een risicofactor slechts gedeeltelijk aanwezig is in het instrument. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen wanneer

een factor niet expliciet wordt uitgevraagd, zoals bij de factor ‘dreigen met wapen’. Meerdere instrumenten vragen wel uit of er een wapen in het huis aanwezig is, of dat de dader toegang heeft tot wapens. Dit is niet precies hetzelfde als ‘dreigen met wapen’, maar het kan er wel indirect mee te maken hebben. Daarnaast speelt mee dat sommige instrumenten met een enkele vraag de aanwezigheid van meerdere risicofactoren proberen te dekken. Dit heeft een nadeel: het blijft onduidelijk welke specifieke factoren daadwerkelijk aanwezig zijn bij het beantwoorden van het item met ‘ja’ of ‘nee’. Het gaat vaak om een opeenstapeling van meerdere risicofactoren die een situatie onveilig maken. Wanneer deze factoren niet afzonderlijk worden uitgevraagd, missen we belangrijke informatie. Door de factor in onze analyse in deze gevallen een oranje score toe te kennen, laten we zien dat het instrument wel aandacht besteedt aan de factor, maar dat de mate van dekking mogelijk beperkt is.

Op deze manier ontstaat een totaalscore per instrument, die een indicatie geeft van de breedte van de factorendekking. Deze score maakt het mogelijk om instrumenten onderling te vergelijken en te beoordelen welke instrumenten het meest aansluiten bij de in de literatuur geïdentificeerde risicofactoren voor HGKM en fataal (partner)geweld. De totaalscores zijn in tabel 3.3 weergegeven.

Tabel 3.3 Totaalscore breedte factorendekking

	Totaalscore (max. 19)
GIA Risicoscreening	16,5
VAF-PR	8
ARIJ	2
RIIT	16,5
RIHG	15
RI EGG	2,5
SDA-P	7
MASIC	15
SASH	11,5
B-SAFER	7
Triage-Instrument	11,5
Kadera	7,5
LIRIK	3

Uit tabel 3.3 blijkt dat de dekking per instrument sterk varieert. De GIA-risicoscreening, de RIIT en het RIHG komen relatief goed uit de bus. Deze instrumenten dekken een aanzienlijk aantal van de risicofactoren. Daarmee sluiten zij beter aan bij wat wij hebben gevonden in de internationale literatuur. Tegelijkertijd zijn er ook instrumenten die de factoren onvoldoende adresseren. De RI EGG lijkt bijvoorbeeld slecht te scoren op de aanwezigheid van de geselecteerde factoren. Hierbij dient wel de kanttekening te worden geplaatst dat dit instrument zich specifiek richt op de risico's van eerge-relateerd geweld. Fataal (partner)geweld speelt ook zeker een rol binnen deze specifieke vorm van geweld, maar de aard van deze problematiek verschilt aanzienlijk. In het geval van eerge-relateerd geweld gaat het om een groepsconflict omtrent zeden en seksualiteit, binnen de familiekring (niet alleen binnen het gezin, maar ook ooms, tantes, neven, nichten etc. zijn hierbij betrokken), en niet om een conflict in een relatie tussen twee individuen. Het gaat hier om een ander conflict, met een ander pad van ontwikkeling.⁹ Om deze redenen sluit het instrument minder goed aan op het analysekader en is een lagere score verklaarbaar. Andere instrumenten zoals de ARIJ en de LIRIK zijn meer toegespitst op de inschatting van kindveiligheid en bevatten daarom minder factoren die kenmerkend zijn voor dwingende controle tussen partners.

[Link met de *homicide timeline* van Jane Monckton-Smith](#)

De overzichtstabel laat zien in hoeverre de geïnccludeerde instrumenten aandacht besteden aan risicofactoren die samenhangen met HGKM en mogelijk fataal (partner)geweld. Zoals eerder besproken in hoofdstuk 2 zijn de categorieën in ons kader niet volledig gebaseerd op de *homicide timeline* van Jane Monckton-Smith, onder meer doordat onderzoek uitwijst dat er ook andere wegen naar fataal geweld bestaan. Femicide kan namelijk ook voortkomen uit psychische problematiek van de dader of een plotselinge uitbarsting van woede. In dergelijke gevallen gaat coercive control niet vooraf aan de moord, zie de uitleg bij H2.1. Tegelijkertijd erkennen we dat de *homicide timeline* wél een belangrijke ‘blueprint’ kan vormen voor het begrijpen van de opbouw naar fataal (partner)geweld.

⁹ Janssen, J., & Janmaat, W. (2025). Is dodelijk eerge-relateerd geweld femicide? Een kritische analyse. *Justitiële Verkenningen – Femicide in perspectief*, 51(3), 110-122.

De timeline begint bij fase 1: een voorgeschiedenis van geweld en controle bij de dader (in het analysekader: voorgeschiedenis van dreiging en geweld). In fase 2 ontstaat een nieuwe, vaak snel verlopende relatie tussen dader en slachtoffer. Het slachtoffer wordt in deze periode vaak in de watten gelegd door de dader ('love bombing'). Door gebrek aan wetenschappelijk bewijs is deze fase niet in het analysekader opgenomen. In fase 3 start de dwang en controle, deze fase en meerdere bijbehorende factoren komen terug in het analysekader. In fase 4 doet zich een trigger voor; in de wetenschappelijke literatuur vaak gekenmerkt door een (poging tot) beëindiging van de relatie (in het analysekader: relatiebreuk/scheiding). Fase 5 omvat een escalatie van gedrag (in het analysekader: escalatie geweld). In de laatste drie fasen (6 t/m 8) volgt een omslag in het denken, waarna de pleger plannen maakt en uiteindelijk overgaat tot (fatale) actie, waaronder moord of zelfmoord. De factoren 'dreigen tot moord' en 'dreigen met zelfmoord' zijn zowel relevant voor deze fasen, als voor fase 3.

Uit onze analyse blijkt dat enkele instrumenten, zoals de GIA Risicoscreening, MASIC, B-SAFER, RIIT en het RiHG meerdere risicofactoren in lijn met de *homicide timeline* bevragen. Opvallend: de RIIT is het enige instrument dat ook uitgebreid risicofactoren omtrent fase 2, de 'love bombing' fase van Jane Monckton-Smith bevraagt. Daarmee laat de analyse ook zien dat lang niet alle instrumenten zicht bieden op het volledige scala aan factoren die volgens Jane Monckton-Smith voorspellend kunnen zijn voor fataal geweld.

3.4 Randvoorwaarden

Tijdens de individuele interviews met professionals van de verschillende betrokken partijen is ook stilgestaan bij randvoorwaarden voor het gebruik van veiligheidsbeoordelingen en risicotaxatie-instrumenten. Aan de geïnterviewden is gevraagd welke randvoorwaarden van belang zijn voor het effectief kunnen inzetten van dergelijke instrumenten. De belangrijkste bevindingen hierover zullen kort worden toegelicht.

1. Passend kennisniveau en getrainde medewerkers

Een eerste randvoorwaarde die breed werd gedeeld onder de partijen is de aanwezigheid van voldoende kennis, deskundigheid en training. Bij meerdere partijen is scholing een vast onderdeel van de werkwijze: gebruikers leren niet alleen *hoe* ze het instrument moeten gebruiken, maar vooral ook *wat* zij meten. Het hebben van voldoende kennis over dynamieken van huiselijk geweld is namelijk van belang om signalen juist te duiden. Training in gespreksvaardigheden en het hebben van kennis over hoe slachtoffers zich presenteren kan hier ook aan bijdragen. Een enkele partij benoemt herregistratie en periodieke scholing als een belangrijke manier om de kwaliteit van de ingevulde instrumenten te borgen.

In de praktijk blijkt de benodigde expertise niet altijd aanwezig. Zo heeft Veilig Thuis bijvoorbeeld aangegeven dat kennis over dwingende controle niet altijd overal even goed aanwezig is binnen de organisatie. Hierdoor kunnen signalen soms worden gemist. De politie geeft verder aan dat meldingen vaak als eerste binnenkomen bij generalisten. Deze werknemers zijn niet getraind in het herkennen van signalen van huiselijk geweld. Uiteraard kunnen ze bij een vermoeden de melding doorsturen naar specialisten op dit thema, maar het risico bestaat dat er signalen worden gemist door de generalisten. Ook bij de RvdK speelt het kennisniveau een rol in het gebruik van instrumenten. De organisatie gebruikt geen risicotaxatie-instrumenten structureel, en het gebruik van de MASIC hangt sterk af van de bereidheid en scholing van de professional. Hierdoor is er geen consistentie in wanneer en hoe het instrument wordt ingezet, wat invloed heeft op het herkennen van signalen van huiselijk geweld.

2. Laagdrempelig gebruik en eenduidige interpretatie

De mate van toegankelijkheid en bruikbaarheid van de instrumenten wordt ook genoemd als belangrijke randvoorwaarde. Een instrument moet makkelijk toepasbaar zijn, met een duidelijke handleiding en concrete operationalisatie van gedrag. Gebruikers moeten weten wat met bepaalde termen wordt bedoeld, zodat beoordelingen vergelijkbaar en reproduceerbaar zijn. Bijvoorbeeld: niet enkel vragen naar de aanwezigheid van psychisch geweld, maar dit gedrag ook operationaliseren aan de hand van voorbeelden van psychisch geweld.

Ook bij deze randvoorwaarde signaleren betrokken partijen knelpunten. Enkele partijen benoemen het belang van eenvoud en gebruiksvriendelijkheid, zodat in principe iedereen aan de hand van een handleiding het instrument zou moeten kunnen gebruiken. Het gebrek aan diepgang kan namelijk leiden tot uiteenlopende interpretaties. Meerdere partijen vertellen dat een gebrek aan eenduidige interpretatie van begrippen een belangrijke belemmering is voor consistente beoordelingen van (on)veiligheid.

3. Betrouwbaar en valide instrument

Verschillende partijen noemen een wetenschappelijke toetsing op de validiteit en betrouwbaarheid van een instrument als belangrijke randvoorwaarde. Een valide en betrouwbaar instrument is noodzakelijk om vervolgbeslissingen te onderbouwen. Instrumenten zonder empirische basis kunnen leiden tot uiteenlopende conclusies over dezelfde casus, wat de consistentie in de keten ondermijnt.

In de praktijk blijkt dat niet elk instrument wetenschappelijk op validiteit en betrouwbaarheid is getoetst. Het RiHG is hier een voorbeeld van.

4. Voldoende tijd en ruimte in het werkproces

Het invullen van een veiligheidsbeoordeling of risicotaxatie-instrument vraagt zorgvuldigheid. Professionals moeten beschikken over genoeg tijd en ruimte om dit te kunnen doen. Wanneer de werkdruk hoog is en afname gehaast gebeurt, neemt de kwaliteit van de beoordeling direct af. In de crisisfase dient er ook snel een inschatting van de (on)veiligheid te worden gemaakt en is er dus minder tijd om deze inschatting zorgvuldig te doen. In de verdiepingsfase is er doorgaans meer tijd om informatie te verzamelen en de instrumenten zorgvuldig in te vullen, maar in de praktijk wordt deze fase vaak ook beïnvloedt door een hoge werkdruk en beperkte capaciteit.

Verschillende partijen benoemen dat een hoge werkdruk en beperkte tijd binnen hun organisatie ertoe leidt dat instrumenten soms gehaast moeten worden ingevuld, met het risico dat de kwaliteit van de beoordeling minder is. Veilig Thuis ervaart een hoge casusdruk, waardoor meldingen moeten worden geprioriteerd. Hierdoor kan niet elke melding binnen de gewenste termijn met voldoende diepgang worden onderzocht. Verder stelt het LNVO dat medewerkers in de ambulante hulpverlening vaak ook door tijdsdruk worden belemmerd en dat daardoor wellicht signalen kunnen worden gemist.

5. Goede informatiepositie van de afnemer

Tot slot is de kwaliteit van de beoordeling afhankelijk van de beschikbare informatie. Informatie over eerdere meldingen of betrokken hulpverlening kunnen kleur geven aan de casus en helpen om risico's beter te duiden. Partijen verschillen in hun informatiepositie, maar benadrukken dat voorafgaand informatie opvragen en bekijken belangrijk is om patronen te herkennen.

In de praktijk blijkt dat vrijwel alle partijen op dit punt problemen ervaren. De reclassering heeft bijvoorbeeld vaak onvoldoende informatie over slachtoffers en ontvangt niet altijd tijdig gegevens van ketenpartners. De LNVO heeft daarentegen juist beperkt zicht op de pleger en geeft aan dat het ontvangen van informatie hierover vanuit de reclassering en de ggz vaak lastig is. Ook De Waag ervaart belemmeringen in bijvoorbeeld de toegang tot politiedossiers en proces-verbaalen.

Deze problematiek raakt aan samenwerking. Een goede informatiepositie kan alleen ontstaan wanneer ketenpartners structureel, tijdig en consistent informatie uitwisselen. Samenwerking vormt daarmee een belangrijk punt binnen deze randvoorwaarde. Zonder gedeelde informatie blijven risicotaxaties en veiligheidsbeoordelingen gefragmenteerd en bestaat er het risico dat belangrijke signalen niet worden gezien. In hoofdstuk 4 wordt uitgebreid ingegaan op de samenwerking en de knelpunten die partijen hierbij ervaren.

3.5 Bevindingen

De vergelijking van de meest gebruikte instrumenten laat zien dat betrokken partijen in zowel Europees als Caribisch Nederland overwegend gebruikmaken van hun eigen instrumenten, afgestemd op een specifieke doelgroep. Dit betekent dat er relatief weinig sprake is van een gedeeld gebruik van instrumenten tussen organisaties. Slechts enkele instrumenten worden breder toegepast, zoals de VAF-PR (ontwikkeld door De Waag) die momenteel door verschillende partijen in pilottrajecten wordt gebruikt. De VAF-PR is nog niet gevalideerd. Daarnaast maken zowel de RvdK als verschillende LNVO-partijen gebruik van de MASIC bij complexe scheidingsproblematiek. De B-SAFER wordt standaard gebruikt door reclasseringsorganisaties in Europees Nederland (3RO) én door de Stichting Reclassering Caribisch Nederland. Ook Politie Nederland heeft de mogelijkheid om de B-SAFER in te zetten bij de beoordeling van partnergeweld. Bij de meeste partijen zijn deze veiligheidsbeoordelingen en risicotaxaties structureel ingebed in het werkproces, vaak als eerste stap bij een melding of intake. Andere partijen, zoals de RvdK, gebruiken instrumenten meer casusafhankelijk.

Geen van de onderzochte instrumenten dekt het volledige scala aan risicofactoren die we op basis van wetenschappelijke literatuur als relevant hebben bestempeld als indicator voor een verhoogd risico op HGKM en fataal

(partner)geweld. Sommige instrumenten, zoals de GIA Risicoscreening, RIIT en het RiHG bieden een bredere dekking van deze factoren. Andere instrumenten zijn daarentegen sterk toegespitst op een specifieke doelgroep of geweldsvorm waardoor zij minder goed scoren binnen het analysekader. Een ander aandachtspunt is het gebruik van instrumenten in Caribisch Nederland, waar uit de inventarisatie blijkt dat niet alle betrokken partijen gebruikmaken van veiligheidsbeoordelingen en/of risicotaxatie-instrumenten.

Opvallend is dat instrumenten die gericht zijn op kindveiligheid, zoals de ARIJ en LIRIK, slechts beperkt aandacht besteden aan kenmerken van dwingende controle tussen (ex)partners. Factoren van dwingende controle tussen de ouders van de kinderen worden bijna niet bevraagd. Dwingende controle tussen (ex)partners kan de veiligheid van het kind wél in gevaar brengen. Het is daarom wenselijk dat deze instrumenten specifiekere bevragen in hoeverre er binnen het gezin sprake is van dwang en controle tussen de ouders of verzorgers van het kind.

Daarnaast is gebleken dat enkele risicofactoren, zoals geweld tijdens de zwangerschap, het niet willen reproduceren en de aanwezigheid van stiefkinderen in het huishouden in veel instrumenten niet zijn meegenomen, ondanks de samenhang tussen deze factoren en fataal (partner)geweld.

Tot slot blijkt dat de toepassing en effectiviteit van instrumenten sterk worden beïnvloed door de randvoorwaarden waarbinnen zij worden gebruikt. Op basis van de interviews en analysesessies met betrokken partijen is een lijst met een vijftal randvoorwaarden opgesteld die als belangrijk worden geacht: passend kennisniveau en getrainde medewerkers, laagdrempelig gebruik en eenduidige interpretatie, validiteit en betrouwbaarheid, voldoende tijd en ruimte in het werkproces, en een goede informatiepositie van de afnemer. Partijen geven aan op een of meerdere van deze randvoorwaarden belemmeringen te ervaren. Zo beschikken niet alle professionals altijd over voldoende kennis van huiselijk geweld en leidt een gebrek aan duidelijke begrippen en operationalisering soms tot uiteenlopende interpretaties tussen organisaties en zelfs tussen professionals binnen één organisatie. Daarbij bemoeilijkt een hoge werkdruk, onder andere bij Veilig Thuis, de politie en ambulante hulpverlening bij de vrouwenopvang een zorgvuldige afname, wat kan leiden tot het niet op tijd of niet zorgvuldig inschatten van belangrijke signalen. De randvoorwaarde waar de meeste partijen problemen mee ervaren heeft betrekking op de informatiepositie. Enkele partijen noemen concrete belemmeringen in toegang tot informatie, waardoor risicotaxaties op een onvolledig beeld worden gebaseerd.

Op basis van deze bevindingen komen we tot de conclusie dat het bestaande instrumentarium onvoldoende geschikt is om risico's op fataal geweld, waaronder femicide, adequaat te herkennen en in te schatten. De huidige instrumenten bieden slechts gedeeltelijke dekking van relevante risicofactoren en zijn vaak ontwikkeld voor specifieke doelgroepen of contexten. Ook de randvoorwaarden waaronder deze instrumenten gebruikt worden beperken de betrouwbaarheid en consistentie van de risico-inschattingen.

4. Samenwerking

4 Samenwerking

Veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie gaan niet alleen over het gebruik van instrumenten. Omdat risico's op fataal geweld vaak niet te herleiden zijn uit losse incidenten, maar zich manifesteren in patronen, is het belangrijk dat de partijen die risico's kunnen signaleren dat in partnerschap doen. Elke partner ziet een eigen stukje van de puzzel. Samen vormen die puzzelstukjes het risico op of de aanloop naar ernstig en fataal geweld, waaronder femicide. Die stukjes moeten in de fase van veiligheids- en risicobeoordeling bij elkaar komen om tijdig passende interventies in te kunnen zetten. Het gaat hier dus om een onderdeel van de effectiviteit van de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie (onderzoeksvraag 3) en inzicht in wat in dit kader nodig is aan samenwerkingsafspraken en (een deel van de) randvoorwaarden (onderzoeksvraag 4). Daarom is in dit onderzoek ook nagegaan hoe samenwerking en informatiedeling verlopen als het gaat om veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld.

In drie analysesessies is gewerkt aan inzicht in hoe veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie in de praktijk plaatsvinden. In iedere sessie stond een voorbeeldcasus centraal die een veelvoorkomende situatie representeert waarin sprake is van risico's op fataal geweld. Er is gekozen voor drie uiteenlopende casussen: één waarin een huisverbod wordt opgelegd, één waarin sprake is van een complexe scheiding met kinderen, en één waarin het gaat om partners zonder kinderen.

Aan elke sessie namen verschillende betrokken partijen deel die in de praktijk een rol zouden spelen in het betreffende type casus. Het betreft partijen die landelijk werkzaam zijn: vrouwenopvang (vertegenwoordigd door Moviera en de Blijf Groep), politie, reclassering, de Raad voor de Kinderbescherming, de forensische ggz (De Waag), Veilig Thuis en het Openbaar Ministerie. Samen met vertegenwoordigers van deze partijen onderzochten we hoe veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie door verschillende partijen worden uitgevoerd en wat daarin knelpunten en succesfactoren in de samenwerking zijn. Daarbij ging bijzondere aandacht uit naar het 'samen' werken: het delen van informatie, het gezamenlijk beoordelen en het gezamenlijk bepalen van vervolgstappen.

Naast het in kaart brengen van de feitelijke werkwijze reflecteerden de deelnemers ook op hun samenwerking en behoeften. Op deze manier boden de sessies niet alleen inzicht in de huidige praktijk, maar vormden ze ook een eerste stap naar een gedeeld beeld van mogelijke verbeterkansen en een beter onderling begrip tussen betrokken partijen.

4.1 Fases van samenwerking tussen betrokken partijen

Uit de analysesessies zijn drie fasen naar voren gekomen binnen het casusproces die relevant zijn voor de samenwerking rondom veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie bij (mogelijk) fataal geweld:

1. Handelen op een signaal/melding/incident.
2. Focus op veiligheid voor het slachtoffer.
3. Vertragen en verdiepen.

Deze fasen kunnen overlappen: tijdens het vertragen en verdiepen kan bijvoorbeeld een incident plaatsvinden, waar direct op gehandeld moet worden (fase 1); of komt er informatie op tafel waaruit blijkt dat de focus eerst op de veiligheid voor het slachtoffer moet worden gelegd (fase 2). De fasen dienen vooral gezien te worden als manier om verschillende vormen van samenwerking tussen verschillende partijen met een verschillende focus van elkaar te onderscheiden, al naar gelang wat een casus op een bepaald moment vraagt.

Fase 1 – Handelen op een signaal/melding/incident

De eerste fase betreft de fase waarin een signaal/melding/incident binnenkomt bij één van de betrokken partijen (denk aan de politie, meldingen bij Veilig Thuis, signalen die bekend worden tijdens het contact dat een andere partij met dader, slachtoffer of andere betrokkenen heeft). Het signaal kan wijzen op acute onveiligheid die direct politie-ingrijpen vraagt, maar ook een situatie betreffen waarin wel onveiligheid speelt, maar die niet acuut is in de zin dat direct ingrijpen nodig is. Is sprake van acute onveiligheid, dan zal de politie een centrale rol hebben bij de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie, omdat die ter plaatse zal gaan. Is een situatie niet acuut, dan zal via de Meldcode het signaal uiteindelijk via een melding bij Veilig Thuis terecht moeten komen. Uiteraard kan het ook zo zijn dat Veilig Thuis tijdens de veiligheidsbeoordeling acute onveiligheid constateert, en de politie inschakelt. Acut of niet-acut, in beide soorten situaties volgt een eerste veiligheidsbeoordeling, waarin duidelijk moet worden hoe ernstig het veiligheidsrisico voor het slachtoffer is.

Fase 2 – Focus op veiligheid voor het slachtoffer

Wanneer voldoende signalen aanwezig zijn dat er sprake is van onveiligheid die een acut gevaar vormt voor het slachtoffer, zullen de eerste vervolgstappen gericht zijn op het realiseren van veiligheid. Dat gebeurt in samenspraak met het slachtoffer. Deze fase vervult een belangrijke rol tussen de eerste veiligheidsbeoordeling en een uitgebreidere

veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie: door eerst veiligheid te realiseren, ontstaat er tijd en ruimte voor de betrokken partijen om in een volgende stap een diepgaandere analyse van de situatie uit te voeren.

Fase 3 – Vertragen en verdiepen

Als het slachtoffer veilig is, is het mogelijk om het proces te vertragen, waardoor betrokken partijen informatie met elkaar kunnen delen en een grondige analyse van de situatie kunnen uitvoeren. In deze fase voeren zij veiligheidsbeoordelingen en risicotaxaties uit, waardoor ze een beter beeld krijgen van de veiligheidssituatie en de risico's op fataal geweld.

4.1.1 Fase 1 – Handelen op een signaal/melding/incident

Als de eerste fase een acuut incident betreft, is de politie doorgaans de eerste partij die handelt, door ter plaatse te gaan. Via de meldkamer kunnen agenten tijdens het aanrijden al relevante achtergrondinformatie over de pleger opvragen, zoals eerdere betrokkenheid van politie, Openbaar Ministerie of reclassering en de redenen daarvoor.

Bij aankomst observeert de politie de situatie in de woning, let op sporen van een ruzie/geweld/onveiligheid en op de lichaamstaal van zowel pleger als slachtoffer. Om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van de situatie spreken agenten beide partners afzonderlijk en buiten elkaars gehoorsafstand. Indien de melding is gedaan door iemand anders dan het slachtoffer, de pleger of aanwezige kinderen, gaat de politie ook met deze melders in gesprek. Dit levert vaak aanvullende informatie op over het huidige incident en eventuele eerdere meldingen.

De politie kan in deze fase besluiten om een huisverbodprocedure te starten. In dat geval vult de Hulpofficier van Justitie het RIHG (Risicotaxatie-instrument Huiselijk Geweld) in.

Samen Op In Acut en Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie

De werkwijze zoals die hierboven staat beschreven, sluit aan bij de gezamenlijke werkwijze van de politie en Veilig Thuis die in het kader van de Actieagenda Veiligheid Voorop voor deze acute fase is ontwikkeld: Samen Op In Acut (SOIA). Die houdt in dat bij een acuut onveilige situatie van HGKM de politie ter plaatse gaat en in alle gevallen telefonisch contact opneemt met Veilig Thuis. De zaak wordt telefonisch besproken, waarna er een inschatting wordt gemaakt of een medewerker van Veilig Thuis ook ter plaatse moet komen.

Op basis van de situatie ter plaatse en de beschikbare informatie bij beide partijen wordt er vervolgens een veiligheidsbeoordeling gemaakt. Veilig Thuis beoordeelt de directe veiligheid van directbetrokkenen en kan, indien nodig, de RvdK om advies vragen. Tegelijkertijd kan de politie met het OM afstemmen of er sprake is van een mogelijk strafbaar feit en wat de gevolgen hiervan zijn.

De volgende stap betreft het doen van (gezamenlijk) onderzoek. Veilig Thuis en de politie maken afspraken over wie welke onderzoekshandelingen verricht en in welke volgorde deze plaatsvinden: dit met het doel om de betrokkenen niet dubbel te belasten. Na deze onderzoeken worden veiligheidsmaatregelen getroffen. Op basis van de veiligheidsbeoordeling en het onderzoek wegen Veilig Thuis en de politie welke maatregelen nodig zijn om nu (fysieke) veiligheid te borgen en het risico op herhaling van onveiligheid te verlagen. Dit houdt in dat Veilig Thuis en de politie samen een afspraak maken over de inzet en de uitvoering van de maatregelen, waar nodig in samenspraak met het OM, de RvdK en de reclassering. Wanneer de betrokkenen fysiek veilig zijn, worden de werkzaamheden ter plaatse afgerond en wordt alle verzamelde informatie uit de acute fase vastgelegd in de eigen systemen.

Hoewel SOIA nog niet in elke regio wordt uitgevoerd zoals beoogd, is er inmiddels ook sprake van een doorontwikkeling die voor het handelen bij risico's op fataal geweld interessant is: de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie. Hierbij wordt het aantal samenwerkingspartners van SOIA uitgebreid en wordt toegewerkt naar een geïntegreerde werkwijze voor het beoordelen van de veiligheid in crisissituaties. Na ontvangst van het signaal en triage (op urgentie) vindt veiligheidsbeoordeling plaats, en afhankelijk van de veiligheidsbeoordeling interventie. Bij de veiligheidsbeoordeling zijn politie en VT betrokken, maar ook andere partijen, zoals het Crisis Interventie Team. Deze ontwikkeling krijgt de komende tijd vorm in drie ontwikkelregio's.

Het startpunt van deze eerste fase kan ook een signaal zijn bij een partij die betrokken is bij slachtoffer of dader (bijvoorbeeld op basis van een uitgevoerde risicotaxatie, of een signaal dat wordt opgevangen in een lopend traject), of een melding bij Veilig Thuis. Het is dan niet de politie, maar (na een melding volgens de Meldcode) Veilig Thuis dat in eerste instantie zal gaan handelen. Dat gebeurt door middel van het doen van een veiligheidsbeoordeling op de melding. De werkwijze hierbij is uitgebreid beschreven in het [Handelingsprotocol](#) van Veilig Thuis.

Uit de analysesessies zijn de volgende behoeften en verbeterpunten naar voren gekomen, met het oog op de samenwerking tussen betrokken partijen in deze fase.

Toegang tot relevante gegevens uit het verleden

Politied medewerkers kunnen bij het aanrijden tot vijf jaar terug informatie krijgen over eerdere meldingen, incidenten en signaleringen van een pleger, verkregen in het kader van de dagelijkse politietoek (artikel 8 Wpg¹⁰). Deze gegevens mogen worden bewaard zolang dat noodzakelijk is voor het doel waarvoor ze zijn verkregen, en in ieder geval niet langer dan vijf jaar. De termijn kan worden verlengd wanneer dit noodzakelijk is voor de uitvoering van de politietoek, bijvoorbeeld bij herhaalde incidenten op hetzelfde adres. De bewaartermijn van vijf jaar wordt in de praktijk als een belangrijke beperking ervaren, omdat informatie over oudere zaken en gemaakte afspraken (zoals toezichtsvoorwaarden) cruciaal kan zijn voor het inschatten van patronen en herhalingsrisico's.

In het verlengde van het vorige punt is de behoefte genoemd om de politie **al tijdens het aanrijden structureel de beschikking te geven over informatie van Veilig Thuis**. VT beschikt vaak over context uit eerdere meldingen, waarmee patronen en risico's beter zichtbaar worden. Dit zou de politied medewerkers helpen om de situatie ter plaatse beter in te kunnen schatten. VT bewaart dossiers na een melding twintig jaar.

Toegang tot regionaal en landelijk overzicht van politiemeldingen

Er zijn in Nederland 25 regionaal werkende Veilig Thuis-organisaties (die vallen onder het landelijk samenwerkingsverband Landelijk Netwerk Veilig Thuis). Elke Veilig Thuis-organisatie heeft direct toegang tot de informatie die de politie bij het regionale Veilig Thuis heeft gemeld. Medewerkers van bepaalde regio's kunnen echter niet direct gegevens van andere regio's inzien. Hierdoor blijft informatie over gebeurtenissen elders buiten beeld, terwijl dit juist belangrijk kan zijn voor het inschatten van risico's.

In het kader hiervan is er gewerkt aan een landelijk register binnen Veilig Thuis zelf. Dit register maakt het mogelijk om bij meldingen na te gaan of een gezin of huishouden al eerder gemeld is bij een andere Veilig Thuis-organisatie. Door met elkaar te bellen kan de informatie over de melding worden opgevraagd.

Volledig en genuanceerd beeld van de situatie

Het is belangrijk dat het werkproces van de politie ruimte biedt voor het verkrijgen van een **volledig beeld van het verhaal van het slachtoffer**, inclusief de aanleiding van het incident, het verloop, de redenen om wel of geen aangifte te doen en of het geweld eenzijdig of wederkerig is. Dit vraagt om goede gespreksvaardigheden en kennis van signalen van huiselijk (en fataal huiselijk) geweld.

De **aanwezigheid van VT op locatie** wordt gezien als een belangrijke versterking van het werkproces. De expertise van VT helpt bij het beter herkennen van signalen en het accurater inschatten van de situatie. Bovendien beschikken medewerkers van VT over aanvullende gespreksvaardigheden. De kennis vanuit eventuele eerdere meldingen is, samen met wat VT tijdens het incident aan informatie aanvullend op de politie op kan halen, cruciaal om naast de informatie die de politie heeft te leggen. Bovendien kan, wanneer de situatie door VT als acuut onveilig wordt beoordeeld (wat alleen kan als VT ter plaatse gaat op het moment van de opvolging van de melding door de politie) de politie de pleger aanhouden.

Tot slot is het van belang dat bij signalen van acute onveiligheid bij kinderen het **Crisis Interventie Team (CIT)**, of een vergelijkbare partij in de regio's waar geen CIT aanwezig is, vroegtijdig wordt betrokken. Dit team kan snel handelen en passende maatregelen treffen om de veiligheid van kinderen te waarborgen. Heldere werkafspraken en korte lijnen met het CIT of vergelijkbare partijen zijn hierbij essentieel.

4.1.2 Fase 2 – Focus op veiligheid voor het slachtoffer

Fase 2 is naar voren gekomen in de analysesessies als een noodzakelijke stap om te zetten, voordat vertragen en verdiepen op het veiligheidsvraagstuk mogelijk is. Op het handelen in deze fase is echter niet ingegaan, omdat deze fase een uitkomst van de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie is, en niet de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie zelf betreft (het onderwerp van onderzoek). Wel zijn in de sessies verschillende manieren genoemd waarop – al dan niet acuut – veiligheid voor en met het slachtoffer gerealiseerd kan worden. Het onderstaande moet daarom gelezen worden als een niet-limitatieve opsomming van de mogelijkheden die er in dit kader zijn, waarbij bovendien het niet zo is dat de inzet van een enkele interventie de veiligheid van het slachtoffer garandeert. Het realiseren van veiligheid is een onderwerp op zich, waar binnen de aanpak van fataal geweld buiten het kader van dit specifieke onderzoek nadrukkelijk aandacht voor nodig is.

¹⁰ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0022463/2025-07-01>

Interventie/instrument	Toelichting/aandachtspunten op basis van de analysesessies
Aanhouding van de pleger	- Als politie genoeg aanwijzingen heeft van een strafbaar feit. - Als VT op locatie is en aangeeft dat het acuut onveilig is.
In hechtenis nemen pleger	Als het juridisch mogelijk is de pleger langer vast te houden, naar het oordeel van politie en OM.
Huisverbod	Afhankelijk van de uitkomst van het RiHG in fase 1. De signalen die hieruit naar voren komen kunnen ook leiden tot andere processen zoals het invullen van de SASH (bij een vermoeden van stalking). Deze processen zijn stapelbaar.
Spoeduisplaatsing kinderen	Als er direct een ernstige bedreiging is voor de veiligheid van het kind, kan worden gekozen voor een spoeduisplaatsing. Het uitvoeren van onderzoek en het aanvragen van een reguliere uithuisplaatsing vergen in zo'n situatie vaak te veel tijd.
Noodbed	Bij de vrouwenopvang in geval van acute onveiligheid van het slachtoffer.
Aware ¹¹	Een noodknop die het slachtoffer met zich meedraagt, samen met een begeleidingstraject door de vrouwenopvang.
Slachtofferdevice ¹²	Als de dader na een veroordeling van de rechter een enkelband opgelegd heeft gekregen, die de reclassering monitort, kan de reclassering ervoor kiezen om het slachtoffer een Slachtofferdevice aan te bieden. Het Slachtofferdevice is gelinkt met de enkelband van de dader. Als de dader te dicht in de buurt van het slachtoffer komt wordt het slachtoffer hierover ingelicht. Het Slachtofferdevice is op dit moment nog maar in enkele regio's inzetbaar. De wens is wel om deze landelijk in te gaan zetten. Hier wordt bij de reclassering naartoe gewerkt.
Beschermingsmaatregelen zoals een locatie- en/of contactverbod	De reclassering kan hierop in een strafrechtelijk kader controleren middels elektronische monitoring (enkelband) met toezicht.

4.1.3 Fase 3 – Vertragen en verdiepen

Als het slachtoffer veilig is, hebben de betrokken partijen tijd om meer informatie te verzamelen bij slachtoffer(s), pleger en andere betrokken zorg-/strafpartners. Informatie van het slachtoffer is vaak essentieel om meer inzicht in de situatie te krijgen, maar het kan tijd kosten en een zorgvuldige aanpak vragen voordat het slachtoffer voldoende vertrouwen heeft in de hulpverlening en zich voldoende veilig voelt om die informatie te geven. Daarom is het belangrijk dat partijen in deze fase durven te vertragen om te kunnen verdiepen in de analyse.

Informatie komt niet bij elkaar

In de sessies is naar voren gekomen dat informatie over een situatie vaak verspreid is over meerdere organisaties en niet of niet voldoende samenkomt. Betrokken partijen hebben geen zicht op elkaars signalen, dossiers of analyses en weten vaak niet welke informatie elders beschikbaar is. Het ontbreekt aan vaste momenten of structuren waarin informatie standaard wordt gedeeld. Hierdoor heeft iedere organisatie slechts zicht op een deel van de situatie. Zo zegt de vrouwenopvang bijvoorbeeld weinig zicht te hebben op de pleger, terwijl De Waag juist weinig zicht heeft op de slachtofferkant. Ook stelt de politie dat zij niet altijd toegang hebben tot eerdere meldingen of analyses van Veilig Thuis, en mist de reclassering soms essentiële informatie doordat zij pas laat in het proces betrokken zijn.

Daarnaast zorgt onzekerheid over privacy en onduidelijkheid over wat wel en niet gedeeld mag worden voor terughoudendheid bij het delen van informatie. Ook weten professionals niet altijd bij wie ze met informatie terechtkunnen of wie verantwoordelijk is voor het bundelen ervan. Daardoor blijft waardevolle informatie soms liggen of komt deze te laat bij andere partijen terecht. Het komt ook voor dat informatie niet gedeeld wordt uit angst dat deze bij de pleger terechtkomt en de onveiligheid daarmee toeneemt; dit speelt bijvoorbeeld bij het delen van informatie door de vrouwenopvang met de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK). (Een vermoeden van) dwingende controle of dreigend fataal geweld/femicide is geen grond voor de RvdK om informatie buiten het dossier te houden, waar (een vermoeden van) eergerelateerd geweld dat bijvoorbeeld wel is.

Het gevolg hiervan is dat de andere partijen deze informatie niet mee kunnen nemen in hun risicotaxatie. Hierdoor kunnen patronen of veranderingen in een situatie onopgemerkt blijven. Dit bemoeilijkt het inschatten van risico's en het nemen van tijdige en effectieve maatregelen.

¹¹ Zie voor actuele informatie de [antwoorden op Kamervragen](#) van het lid Mutluer (GroenLinks-PvdA) over de bescherming van slachtoffers van huiselijk geweld en stalking (kenmerk 2025Z15247, ingezonden 20 augustus 2025).

¹² Ibidem.

Onvoldoende gezamenlijke risicotaxatie

Naast het feit dat informatie vaak versnipperd blijft en niet structureel wordt gedeeld tussen ketenpartners, blijkt uit de sessies dat er sprake is van onvoldoende gezamenlijke risicotaxatie. Zelfs wanneer informatie wél beschikbaar is, ontbreekt vaak een gezamenlijk proces waarin deze informatie wordt samengebracht, gewogen en vertaald naar één gedeeld risicobeeld.

Risicotaxatie vindt nu grotendeels plaats binnen afzonderlijke organisaties, ieder met hun eigen werkwijzen en vanuit hun eigen perspectief. Er is geen structureel moment waarop partners samenkomen om hun kennis en observaties te combineren en gezamenlijk tot een beoordeling van de risico's te komen. Hierdoor ontstaan verschillende risicobeelden die niet altijd op elkaar aansluiten. Bovendien wordt risicotaxatie vaak uitgevoerd als een momentopname: eenmaal vastgesteld wordt het risicobeeld zelden herzien of aangevuld met nieuwe informatie.

In de sessies wordt benadrukt dat het noodzakelijk is om te komen tot [een gezamenlijk en doorlopend risicotaxatie-proces](#). Hiervoor is het belangrijk dat er vaste momenten worden georganiseerd waarop partners gezamenlijk informatie bespreken en het risicobeeld actualiseren. Risicotaxatie moet niet worden gezien als een eenmalige activiteit, maar als een continu proces dat meebeweegt met nieuwe signalen en ontwikkelingen. Daarnaast komt naar voren dat het gebruik van verschillende werkwijzen en begrippen het moeilijk maakt om informatie goed te vergelijken en te combineren. Er is benoemd dat meer overeenstemming hierover nodig is om risico's beter naast elkaar te kunnen leggen en gezamenlijk te wegen.

Onduidelijke rollen, regie en verantwoordelijkheden

Uit de sessies komt naar voren dat er binnen de samenwerking onduidelijkheid bestaat over rollen, regie en verantwoordelijkheden, zoals wie de regie voert en wie verantwoordelijk is voor vervolgstappen. De invulling van regie verschilt bovendien per casus of regio, waardoor de samenwerking niet overal op dezelfde manier verloopt en verwachtingen over inzet en verantwoordelijkheden uiteenlopen.

Deze onduidelijkheid leidt er regelmatig toe dat taken blijven liggen, dubbel worden uitgevoerd of dat besluitvorming vertraagd wordt omdat onduidelijk is wie het initiatief moet nemen. In sommige situaties blijft noodzakelijke opvolging uit of komt deze later op gang dan wenselijk. Zo wordt bijvoorbeeld benoemd dat het niet altijd helder is wie de regie heeft nadat een acute situatie is gestabiliseerd, waardoor verdere informatie-uitwisseling en verdieping vertraging oplopen.

Er is daarom een duidelijke behoefte aan [heldere afspraken](#) over rollen, verantwoordelijkheden en regie. Betrokken partijen vinden dat vooraf duidelijk moet zijn wie in de verschillende fasen verantwoordelijk is en welke taken daarbij horen. Ook is het belangrijk om afspraken te maken over de overdracht van verantwoordelijkheden, bijvoorbeeld wanneer een zaak overgaat van een strafrechtelijke naar een zorg- of veiligheidsaanpak.

Beperkte kennis over dwingende controle

Bij betrokken professionals bestaat onvoldoende kennis en bewustzijn van dwingende controle en hoe deze zich kan uiten. Dit is wel belangrijk, gezien de samenhang die er (in een deel van de fataal geweldzaken) bestaat tussen dwingende controle en moord. Niet alle medewerkers herkennen signalen van dwingende controle of benoemen deze op dezelfde manier, waardoor signalen niet altijd worden meegenomen in de beoordeling van risico's. Dit maakt het moeilijker om een volledig beeld te krijgen van de ernst en de dynamiek van een situatie. Het gevolg is dat risico's mogelijk worden onderschat en dat het risicobeeld onvolledig blijft.

Dit raakt ook aan het gebruik van het instrumentarium. Veiligheidsbeoordelingen en risicotaxatie-instrumenten zijn bedoeld om de beoordeling van risico's te ondersteunen en te structureren. Wanneer kennis van dwingende controle ontbreekt, worden relevante signalen niet herkend of niet ingevuld, of worden ze verschillende geïnterpreteerd, waardoor het instrument zijn functie niet volledig kan vervullen met het risico dat signalen voor mogelijk fataal partnergeweld niet worden signaleerd.

Deze beperkte kennis en verschillen in duiding hebben gevolgen voor de samenwerking en de beoordeling van het risico op fataal geweld. Wanneer signalen van dwingende controle niet tijdig worden herkend of verschillend worden geïnterpreteerd, ontstaat geen gedeeld beeld van de risico's. Dit belemmert het inschatten van de ernst van een situatie en kan leiden tot vertraging in het zetten van vervolgstappen.

In de sessies is benoemd dat er behoefte is aan meer gezamenlijke kennisontwikkeling en bewustwording rond dwingende controle. Het delen van kennis en het gezamenlijk bespreken van signalen kunnen bijdragen aan een eenduidiger begrip van risico's en een vollediger beeld van de situatie. Door meer aandacht te besteden aan dit thema kunnen signalen eerder worden herkend en meegenomen in risicobeoordelingen.

Plegers zijn slecht in beeld

Plegers zijn vaak beperkt of helemaal niet in beeld bij de betrokken organisaties, blijkt uit de sessies. Terwijl kennis over de pleger essentieel is voor het inschatten van risico's op herhaling, escalatie of fataal geweld, richt de aandacht zich in de praktijk vooral op het slachtoffer. Hierdoor blijft een belangrijk deel van het risicobeeld onvolledig.

De enige organisaties die structureel zicht kunnen hebben op de pleger zijn De Waag (als de pleger daar in behandeling is) en de reclassering (als zij de opdracht krijgen een adviesrapportage uit te brengen over de pleger of als de pleger daar onder toezicht staat). Andere betrokken partijen zeggen dat ze vaak geen of slechts beperkte informatie hebben over wie de pleger is, welke achtergrond hij heeft en welk risico van hem uitgaat. Dit maakt het lastig om een volledig beeld van de situatie te krijgen en de ernst van de risico's goed in te schatten. Daarnaast blijkt uit de sessies dat De Waag moeite heeft om plegers buiten strafrechtelijk kader te bereiken. De drempel voor plegers om zelf naar de huisarts te gaan voor een verwijzing is vaak te hoog. Ook de eigen financiële bijdrage die van hen wordt gevraagd vormt een extra belemmering om hulp te zoeken. Hierdoor komen plegers geregeld niet of pas laat in beeld bij de organisatie die juist gespecialiseerd is in het werken met deze doelgroep. Het gevolg hiervan is dat belangrijke informatie over de pleger ontbreekt. Signalen over het risico op herhaald geweld, escalatie of dwingende controle blijven dan buiten beeld en worden niet meegenomen in de beoordelingen van andere organisaties. Dit vergroot de kans dat risico's worden onderschat en beperkt de mogelijkheden om tijdig passende interventies in te zetten.

In de sessies is dan ook benadrukt dat [meer aandacht nodig is voor het verzamelen en delen van informatie over plegers](#). Het vroegtijdig en laagdrempeliger kunnen betrekken van partijen die over deze kennis beschikken, zoals De Waag en de reclassering, is belangrijk om een vollediger beeld te krijgen en risico's beter te kunnen inschatten.

5

5. Oplossingsrichtingen

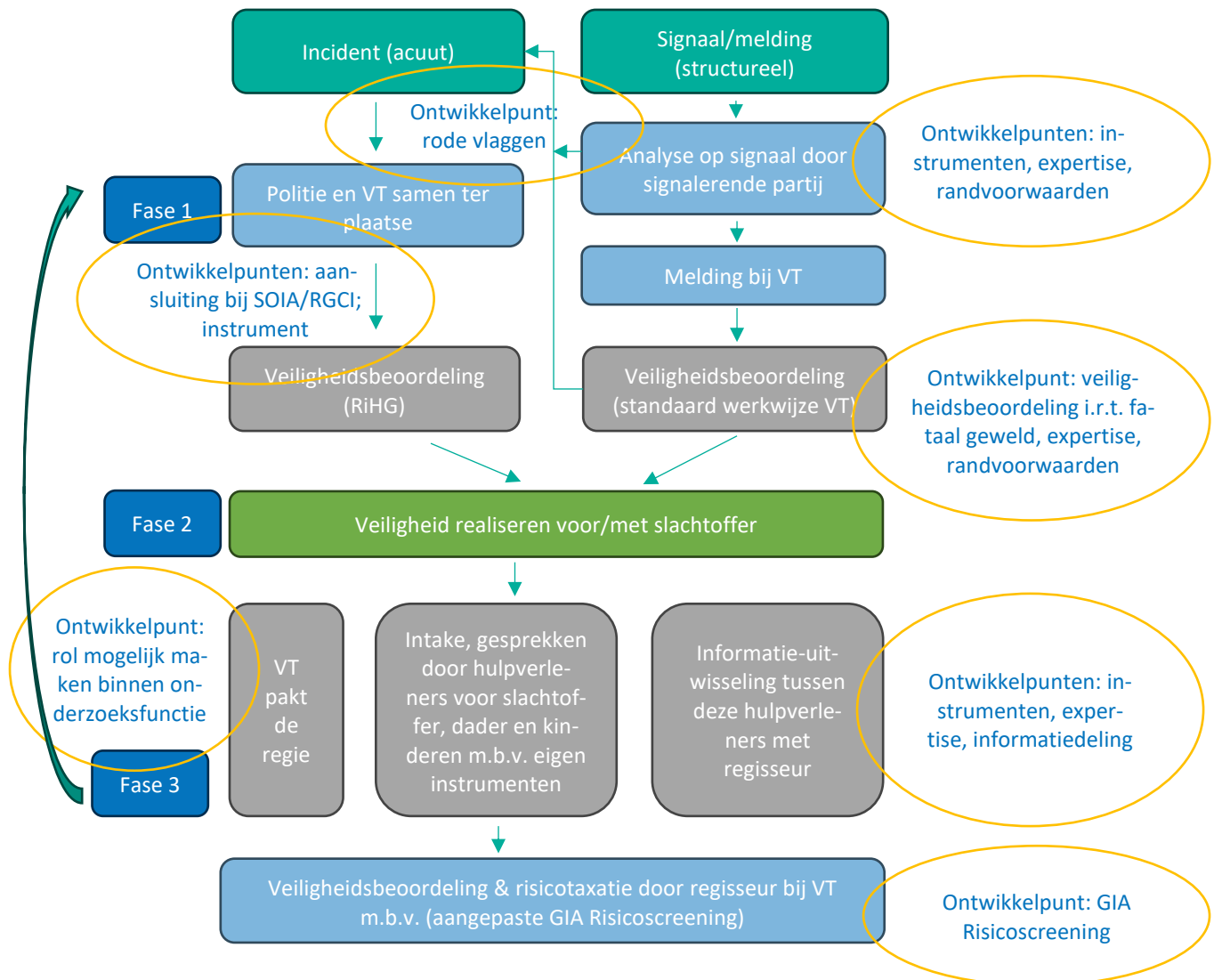
5 Oplossingsrichtingen

In de twee vorige hoofdstukken is uiteengezet hoe veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld nu plaatsvinden, zowel in het gebruik van instrumenten door organisaties afzonderlijk als in de samenwerking tussen organisaties om de benodigde informatie bij elkaar te brengen en op waarde te schatten. Uit beide hoofdstukken komen verbeterpunten naar voren. In dit hoofdstuk komen we op basis van die verbeterpunten tot oplossingsrichtingen.

Belangrijke input voor de oplossingsrichtingen is opgehaald in een ontwerpssessie die aan het eind van het onderzoek is georganiseerd met vertegenwoordigers van de betrokken partijen. Die had als doel om op basis van de bevindingen uit de analysesessies te komen tot concrete en gedragen verbeterstappen voor een sluitende veiligheids- en risicobeoordeling. Het ging in de ontwerpssessie vooral over de samenwerking tussen betrokken partijen bij de uitvoering van veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie, niet over verbeterpunten in het individueel gebruik van de instrumenten die organisaties daarvoor inzetten, die al aan bod gekomen waren in de interviews met de verschillende organisaties apart.

Bij de uitwerking van de oplossingsrichtingen gebruiken we een stroomschema als kapstok. Dat laat zien:

- op welk moment een signaal/melding/incident bekend wordt;
- welke organisatie daar dan op welke manier op gaat handelen;
- hoe daarbij de samenwerking met andere organisaties verloopt;
- welke analyse-instrumenten daarin op welke manier worden ingezet;
- en wat ontwikkelpunten en randvoorwaarden voor het gebruik van die analyse-instrumenten zijn.

We gebruiken in dit hoofdstuk de antwoorden op de eerste twee onderzoeksvragen (naar de meest gebruikte instrumenten, de wijze van inzet daarvan en de mate waarin deze instrumenten relevante risicofactoren in beeld brengen) om de aanzet voor het antwoord op onderzoeksvraag 3 en 4 (naar benodigde verbeteringen in de instrumenten zelf, in de afspraken over samenwerking en in benodigde randvoorwaarden) uit hoofdstuk 3 en 4 te vervolledigen. Daarbij ligt de focus op fase 1 en fase 3 van het voorgaande schema, omdat dat de fasen zijn waarin veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie plaatsvinden.

5.1 Fase 1 – Handelen op een signaal/melding/incident

In fase 1 zijn er twee manieren waarop een casus onder de aandacht kan komen: door een incident of door een signaal of melding bij een van de betrokken partijen. Bij een incident is sprake van acute onveiligheid waarbij onmiddellijk ingrijpen noodzakelijk is, en waarbij de politie wordt ingezet. Wanneer een persoon of organisatie een melding/signaal deelt met de politie, Veilig Thuis of een andere betrokken partij, gaat het om structurele onveiligheid die nader onderzocht moet worden.

5.1.1 Acuut

Ideale werkwijze bij acute onveiligheid

Bij acute onveiligheid gaat de politie ter plaatse. De politiemedewerkers krijgen tijdens het aanrijden al zo veel mogelijk relevante informatie via de meldkamer, zoals eerdere meldingen, incidenten en signaleringen. Hierdoor kunnen zij de situatie bij aankomst beter inschatten en gericht handelen. Daarnaast gaat Veilig Thuis mee, zoals gebeurt in Samen Op In Acuut en zoals verder wordt ontwikkeld binnen de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie. Op basis van de beschikbare informatie en de inschatting van zowel politie als Veilig Thuis wordt ter plaatse een eerste veiligheidsbeoordeling gemaakt.

Ter plaatse wordt informatie verzameld op een manier die aansluit bij de situatie, door professionals met voldoende deskundigheid. Dit betekent dat zowel politie als Veilig Thuis afzonderlijk met betrokkenen spreken, dat signalen uit de omgeving worden meegenomen en dat informatie uit eerdere meldingen of registraties wordt betrokken bij de beoordeling.

In deze acute fase wordt het RiHG als centraal instrument gebruikt en samen door de politie en VT ingevuld.¹³ Binnen de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie wordt het RiHG losgetrokken van de huisverbodafweging en ingezet als het centrale instrument voor veiligheidsbeoordeling. In de ontwikkeling van de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie zal nader moeten worden bepaald op basis waarvan de keuze gemaakt wordt om een RiHG in te gaan vullen. Het RiHG biedt vervolgens structuur om relevante signalen te ordenen en risico's systematisch in kaart te brengen. Afhankelijk van de uitkomst van het RiHG wordt een passende interventie ingezet. Dat kan een huisverbod zijn, maar ook een ander soort interventie die aansluit bij de inschatting van het risico op onveiligheid of escalatie.¹⁴

De redenen om hier voor het RiHG als centraal instrument te kiezen, zijn:

- Het RiHG bevat al veel van de benodigde risicofactoren.
- Het is afgestemd op de informatie die in acuut onveilige situaties beschikbaar komt.
- Het hoeft daarom slechts beperkt te worden doorontwikkeld om geschikt te worden voor het inschatten van risico's op fataal partnergeweld, waaronder femicide.
- Hoewel het invullen ervan tijd kan kosten, zal de betrokkenheid van Veilig Thuis dit proces versnellen.

Een bijkomend voordeel is dat het RiHG eenvoudiger kan worden doorontwikkeld wanneer het wordt losgekoppeld van het huisverbod, omdat aanpassing dan niet langer gebonden zou zijn aan de eisen uit het Besluit tijdelijk huisverbod.

Ontwikkelpunten instrumenten

Inhoudelijke ontwikkelpunten

In de acute fase liggen belangrijke inhoudelijke ontwikkelpunten in het instrumentarium voor veiligheidsbeoordelingen en risicotaxaties. Uit hoofdstuk 3 blijkt dat veel instrumenten slechts een beperkte dekking hebben van relevante risicofactoren, waardoor belangrijke signalen buiten beeld kunnen blijven. Uit de analyse van diverse instrumenten blijkt ook dat brede begrippen, zoals fysiek geweld, in sommige instrumenten nauwelijks worden geoperationaliseerd. Dit kan er toe leiden dat professionals deze begrippen verschillend interpreteren: het opnemen van concrete voorbeelden kan in

¹³ Uiteraard zal VT ook het eigen Triage-Instrument moeten gebruiken (Handelingsprotocol). Hoe dat zich qua moment en werkwijze verhoudt tot het gebruik van het RiHG in deze fase, dient verder te worden onderzocht.

¹⁴ Net als vermoedens van eerdergerelateerd geweld zijn vermoedens van dwingende controle reden om te kiezen voor een andere interventie dan een huisverbod.

dit kader zorgen voor meer uniforme duiding. Omdat de risico's tijdens acute inzet snel moeten worden herkend, is het noodzakelijk dat instrumenten deze concreet uitwerken met voorbeelden, zodat politie en Veilig Thuis dezelfde situaties op dezelfde manier interpreteren.

Als we inzoomen op het RiHG, zien we dat enkele belangrijke factoren ontbreken. De risicofactoren stalken, relatiebreuk, en geweld tijdens de zwangerschap ontbreken, terwijl met name stalking en geweld tijdens de zwangerschap als belangrijke rode vlaggen worden beschouwd. Ook vraagt het instrument relatief veel tijd bij het invullen, wat lastig is in de acute fase: besluitvorming moet snel plaatsvinden. De samenwerking met Veilig Thuis kan de belasting die de politie hierdoor ervaart, verlagen. Het RiHG is niet wetenschappelijk getoetst op validiteit en betrouwbaarheid; niet voor het huisverbod waarvoor het nu wordt ingezet, en dus al helemaal niet voor het doel dat we met deze wijziging beogen. Op basis van voorgaande punten is het wenselijk dat het RiHG wordt doorontwikkeld en gevalideerd.

Binnen de reguliere werkwijze van Veilig Thuis mist ook het Triage-Instrument enkele cruciale factoren, zoals escalatie van geweld, toename in de frequentie van het geweld en de eventuele doodsangsten die het slachtoffer ervaart. Dit zijn belangrijke rode vlaggen in het herkennen van mogelijk fataal partnergeweld, waaronder femicide. Aangezien Veilig Thuis in de ideale situatie direct betrokken is in de acute casus, moet het Triage-Instrument juist die rode vlaggen bevatten die snel ter plaatse herkend moeten worden.¹⁵

Moment en wijze waarop instrumenten worden gebruikt

In het gebruik van instrumenten in de acute fase liggen eveneens ontwikkelpunten met betrekking tot het moment en de wijze waarop instrumenten worden gebruikt. Uit hoofdstuk 3 blijkt dat instrumenten niet altijd op het juiste moment of op een zorgvuldige wijze worden ingezet, mede door hoge werkdruk en tijdsdruk, waardoor de instrumenten soms snel moeten worden ingevuld. Dit vergroot de kans dat signalen gemist worden, zeker op plekken waar kennis of ervaring met fataal partnergeweld, waaronder femicide, en de bijbehorende risicofactoren nog onvoldoende is. Daarnaast spelen praktische belemmeringen een rol: de politie heeft niet altijd toegang tot gegevens ouder dan vijf jaar, terwijl deze oudere patronen relevant kunnen zijn voor een risico-inschatting; Veilig Thuis heeft niet altijd toegang tot informatie uit andere regio's. Hoewel het RiHG en het Triage-Instrument in de door ons geschetste ideale situatie de meest geschikte instrumenten zijn om een centrale rol in het proces te geven, is naast de inhoud dus ook op deze punten ontwikkeling nodig.

Ontwikkelpunten samenwerking tussen partijen

In aanvulling op het gebruik van instrumenten zijn er in de acute fase ook verschillende ontwikkelpunten op het gebied van samenwerking. Een belangrijk punt betreft het implementeren van een structurele vorm van informatiedeling tussen Veilig Thuis en de politie, al tijdens het aanrijden. Veilig Thuis beschikt in veel gevallen over waardevolle context uit eerdere meldingen, waardoor patronen en risico's eerder zichtbaar kunnen worden. Wanneer deze informatie tijdig beschikbaar is, kunnen politiemedewerkers ter plaatse een beter onderbouwde inschatting maken van de veiligheidssituatie.

Daarnaast zou een regionaal of landelijk overzicht van meldingen, vergelijkbaar met wat Veilig Thuis binnen het eigen landelijke register al kan inzien, de kwaliteit van risico-inschatting en besluitvorming aanzienlijk verbeteren. Door signalen en eerdere meldingen uit andere regio's mee te kunnen nemen in de eerste beoordeling ontstaat een vollediger beeld van de situatie en de betrokkenen, wat de duiding van risico's versterkt.

Tot slot is het verder implementeren van Samen Op In Acut en de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie een belangrijk ontwikkelpunt. Deze werkwijzen maken het mogelijk om gebruik te maken van de gespreksvaardigheden en expertise van Veilig Thuis op het gebied van huiselijk geweld en dwingende controle, en binnen de RGCI ook van andere partners. Daarnaast maakt deze manier van samenwerken vroegtijdige informatie koppeling tussen politie en Veilig Thuis mogelijk, waardoor relevante informatie van verschillende betrokken partijen direct kan worden gedeeld en meegenomen in de eerste veiligheidsbeoordeling.

¹⁵ Het Triage-Instrument kan mogelijk ook achteraf wordt gebruikt en dan worden ingevuld aan de hand van het RiHG. Maar ook dan is het wenselijk dat het alle relevante factoren bevat.

5.1.2 Structureel

Ideale werkwijze bij structurele onveiligheid

Bij structurele onveiligheid krijgt een betrokken partij een signaal of melding binnen. Dit kan bij iedere organisatie zijn die in contact staat met het slachtoffer, de pleger of het netwerk. De betrokken partij onderzoekt het signaal vervolgens met het eigen instrumentarium, dat geschikt is om alle relevante risico's te signaleren en te beoordelen.

Wanneer het signaal is onderzocht, wordt het doorgezet naar Veilig Thuis, dat verantwoordelijk is voor het uitvoeren van de veiligheidsbeoordeling. Aanvullende veiligheidsbeoordeling door VT is belangrijk, omdat VT de informatie kan aanvullen met informatie uit andere bronnen, en zo tot een completer beeld kan komen. Op basis van het aangeleverde signaal en de beschikbare informatie beoordeelt Veilig Thuis de mate van onveiligheid en welke vervolgstappen noodzakelijk zijn om de risico's in beeld te brengen en geschikte interventies te kunnen inzetten. Uiteraard kan de signalerende partij, als uit de eigen veiligheidsbeoordeling acute onveiligheid naar voren komt, ook zelf schakelen met de politie of de in te richten Regionale Geïntegreerde Crisis Interventie.

Ontwikkelpunten instrumenten

Voor het instrumentgebruik in deze fase in geval van structureel geweld, gelden dezelfde ontwikkelpunten als die hierboven zijn genoemd als ontwikkelpunten van de instrumenten die worden ingezet bij acute onveiligheid. Dat geldt zowel voor de inhoudelijke ontwikkelpunten, als de ontwikkelpunten met betrekking tot het moment en de wijze waarop de instrumenten worden gebruikt. Het betreft hier het Triage-Instrument van VT en de instrumenten van alle andere betrokken partijen. Het gaat hier niet zozeer om het RiHG: gebruik daarvan voorzien we vooralsnog alleen in de acute fase.

Ontwikkelpunten samenwerking tussen partijen

Een belangrijk ontwikkelpunt in de samenwerking bij signalen van structurele onveiligheid in relatie tot mogelijk fataal geweld, is het verbeteren van de informatiedeling. Informatie is nu vaak verspreid over verschillende organisaties en komt niet vanzelf bij elkaar. Door het gebrek aan vaste structuren en duidelijke afspraken blijft relevante informatie liggen of wordt deze te laat gedeeld. Om informatiedeling goed te kunnen organiseren, zijn betere afstemming en heldere werkafspraken nodig om informatie tijdig te bundelen en tot een vollediger risicobeeld te komen. In paragraaf 5.2. is dit ontwikkelpunt verder uitgewerkt. Het geldt namelijk zowel voor fase 1 als voor fase 3.

Ontwikkelpunten in randvoorwaarden voor effectief gebruik instrumenten

Voor een effectief gebruik van de instrumenten bij structurele onveiligheid zijn er verschillende randvoorwaarden die verdere ontwikkeling vragen. Een eerste punt betreft de deskundigheidsbevordering van alle betrokken partijen. Hier wordt in paragraaf 5.3. verder op ingegaan.

Daarnaast is goede informatiedeling niet alleen een ontwikkelpunt in de samenwerking tussen partijen, maar ook een belangrijke randvoorwaarde voor het effectief gebruik van de in te zetten instrumenten. Wanneer organisaties tijdig relevante informatie met elkaar delen, ontstaat een vollediger beeld van de situatie en kunnen risicofactoren beter worden herkend en gewogen. Dit draagt bij aan een betrouwbaardere veiligheidsbeoordeling.

Tot slot is bij het gebruik van instrumenten en dossieropbouw mogelijk een uitzonderingsgrond voor de Raad voor de Kinderbescherming nodig, vergelijkbaar met de bestaande mogelijkheid bij eengerelateerd geweld. (Een vermoeden van) dwingende controle of dreigend fataal geweld/femicide is geen grond voor de RvdK om informatie buiten het dossier te houden, waar (een vermoeden van) eengerelateerd geweld dat bijvoorbeeld wel is. Zo'n uitzonderingsgrond zou de RvdK in specifieke situaties de ruimte geven om bepaalde informatie buiten het dossier te houden wanneer het delen daarvan de veiligheid kan schaden. Hierdoor kan worden voorkomen dat gevoelige informatie terecht komt bij de pleger of andere betrokkenen en daarmee het risico op escalatie toeneemt.

5.2 Fase 3 – Vertragen en verdiepen

In fase 3 – vertragen en verdiepen – worden de patronen van structurele (on)veiligheid zorgvuldig in kaart gebracht, en wordt informatie uit verschillende organisaties samengebracht om tot een vollediger en genuanceerd risicobeeld te komen. In deze fase is ruimte om signalen te duiden, ontbrekende gegevens op te halen en gezamenlijk te bepalen welke interventies passend zijn in het licht van de actuele risico's.

5.2.1 Ideale werkwijze

Bij de ideale werkwijze neemt Veilig Thuis in fase 3 de regie. In deze fase worden de patronen van structurele (on)veiligheid zorgvuldig in kaart gebracht en ontstaat ruimte om informatie uit verschillende bronnen samen te brengen en gezamenlijk te duiden. Veilig Thuis schakelt met alle betrokken partijen en bewaakt het proces van informatieverzameling, analyse en besluitvorming.

Betrokken partijen bepalen gezamenlijk wie welke informatie kan en gaat verzamelen. Daarbij wordt gekeken naar wie het meeste vertrouwen heeft van het slachtoffer, wie toegang heeft tot informatie over de pleger en wie met eventuele kinderen kan spreken. Iedere organisatie gebruikt daarbij het eigen instrumentarium, dat geschikt is om alle relevante risico's te signaleren en te beoordelen.

De verzamelde informatie komt vervolgens samen bij een centrale regisseur. Deze regisseur organiseert multidisciplinaire overlegmomenten en onderhoudt zo nodig bilaterale lijnen om informatie op te halen en te duiden. Multidisciplinair overleg is een vast onderdeel van het werkproces, omdat hierin de expertise van afzonderlijke partijen optimaal kan worden benut. Voor het samenbrengen en integraal wegen van de verschillende perspectieven gebruikt de regisseur een instrument dat hiervoor geschikt is, waarbij we denken aan een doorontwikkelde GIA Risicoscreening.

Via de regisseur vindt gestandaardiseerde dossiervorming en informatie-uitwisseling plaats. Dit gebeurt binnen de geldende regels, maar wel zó dat de regisseur een verdiepend en samenhangend totaalbeeld heeft van de situatie. Dit totaalbeeld wordt gebruikt om richting te geven aan het handelen, om informatie te delen met afzonderlijke organisaties en om in casuïstiekoverleggen met partijen elkaars expertise en informatie direct aan te vullen.

De centrale regisseur fungeert als schakel tussen de partijen. Organisaties hoeven daarmee niet zelf onderling op zoek te gaan naar aanvullende informatie om hun eigen perspectief te verrijken; dit wordt door de regisseur georganiseerd en afgestemd. De verantwoordelijkheid voor het handelen op basis van het complete beeld ligt daarmee bij de regisseur. Deze regisseur wordt gepositioneerd bij Veilig Thuis, omdat deze rol past binnen de werkzaamheden van Veilig Thuis op het gebied van veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie.

Tot slot zorgt de regisseur ervoor dat gedurende het hele proces zicht blijft op veiligheid en dat tijdig wordt gehandeld op signalen die wijzen op een verschuiving van duurzame naar acute onveiligheid. Op basis van het integrale risicobeeld bepaalt de regisseur welke interventies passend zijn en brengt deze zorg- en/of strafrechtelijke maatregelen bij elkaar zodat een samenhangende en onderbouwde aanpak kan worden ingezet.

5.2.2 Ontwikkelpunten instrumenten

Inhoudelijke ontwikkelpunten

In fase 3 worden de patronen van structurele (on)veiligheid zorgvuldig in kaart gebracht, zodat de centrale regisseur een integraal risicobeeld kan vormen dat richting geeft aan passende interventies. Om deze ideale werkwijze te kunnen realiseren, is het nodig om de instrumenten op enkele inhoudelijke punten verder te ontwikkelen.

In de ideale situatie gebruikt de centrale regisseur één integraal instrument dat de verschillende perspectieven samenbrengt. Hiervoor wordt aangeraden de GIA-risicoscreening door te ontwikkelen tot een instrument dat álle relevante risicofactoren bevat. De huidige GIA dekt dit weliswaar grotendeels en goed, wat de reden is voor de keuze om dit instrument te gebruiken. Maar de indicatoren 'toename frequentie geweld' en 'niet willen reproduceren' ontbreken. Met name de eerste risicofactor 'toename frequentie geweld' is belangrijk, aangezien dit als een rode vlag wordt beschouwd. Deze doorontwikkeling vraagt vervolgens om wetenschappelijke validatie, zodat kan worden vastgesteld dat de GIA daadwerkelijk geschikt is om risico's in op fataal geweld te beoordelen.

Daarnaast moeten de eigen instrumenten van organisaties worden herzien en aangevuld met ontbrekende risicofactoren, passend bij zowel de specifieke persoon of situatie als bij de rol en functie van de betreffende partij. In hoofdstuk 3 is overzichtelijk weergegeven welke instrumenten welke risicofactoren wel of niet dekken. Dit betekent onder meer dat instrumenten die zich primair op kinderen richten, zoals de LIRIK en de ARIJ, aangevuld moeten worden met factoren over dwingende controle tussen ouders, omdat deze relevant zijn voor zowel fataal geweld als kindveiligheid.

In de ideale werkwijze worden deze verschillende instrumenten vervolgens door de centrale regisseur geïntegreerd tot één totaalbeeld. Daarom is het noodzakelijk te borgen dat alle instrumenten gezamenlijk de volledige set risicofactoren vanuit alle relevante perspectieven omvatten, zonder lacunes tussen organisaties. Ook voor deze instrumenten is

validatie op het gebied van fataal geweld wenselijk, zodat duidelijk is dat zij risico's in deze fase goed en betrouwbaar inschatten.

Moment en wijze waarop instrumenten worden gebruikt

Om de ideale werkwijze in fase 3 te realiseren, moeten niet alleen de instrumenten zelf worden doorontwikkeld, maar ook hun positionering in het werkproces en de manier waarop ze worden gebruikt.

De GIA-risicoscreening krijgt in de ideale werkwijze een centrale functie: deze wordt ingezet door de centrale regisseur bij Veilig Thuis om alle verzamelde informatie te ordenen en te wegen. Dat betekent dat het instrument moet worden ingepast in het werkproces van de betrokken partijen. Er moeten duidelijke afspraken komen over:

- wanneer de GIA-risicoscreening wordt toegepast;
- door wie welke informatie wordt aangeleverd;
- hoe de uitkomsten worden gebruikt in multidisciplinair overleg en hoe vervolgens wordt bepaald welke interventie nodig is.

Voor andere instrumenten geldt hetzelfde: in de ideale werkwijze is het essentieel dat iedere partij weet wanneer het eigen instrument ingezet moet worden, voor welk doel, en hoe en onder welke voorwaarden de resultaten worden aangeleverd aan de centrale regisseur. Zolang deze afspraken ontbreken, blijft de informatievoorziening gefragmenteerd en is het lastig voor de regisseur om een volledig totaalbeeld te vormen.

Daarnaast is het wenselijk om te verkennen of instrumenten die nu slechts beperkt worden gebruikt, zoals de MASIC, structureel ingezet zouden moeten worden. Deze verkenning vraagt om een afweging van nut en noodzaak vanuit de vraag of deze instrumenten nodig zijn om te komen tot een volledig risicobeeld.

5.2.3 Ontwikkelpunten samenwerking tussen partijen

Ook in fase 3 blijft informatiedeling tussen partijen een belangrijk ontwikkelpunt, omdat informatie over risico's en dynamieken vaak verspreid is over verschillende organisaties en niet vanzelf bij elkaar komt. Partijen geven aan dat zij behoefte hebben aan een manier om informatie structureel samen te brengen, zodat een vollediger en actueler risicobeeld kan worden gevormd. We kiezen er in de ideale situatie voor om dat via de centrale regisseur te laten verlopen. Als een andere keuze wordt gemaakt, is het belangrijk op een andere manier aan deze behoefte tegemoet te komen.

Heldere juridische richtlijnen zijn noodzakelijk om de benodigde informatie onder regie van de centrale regisseur bij elkaar te laten komen, onder andere over wat gedeeld mag worden en hoe gedeelde informatie gebruikt mag worden. Daarnaast is het belangrijk om de verantwoordelijkheden zoals hierboven genoemd voor het bij elkaar brengen en gebruiken van de informatie duidelijk vast te leggen.

Tot slot wordt daderinformatie nu nauwelijks meegenomen. Een belangrijk ontwikkelpunt is dat partijen die met plegers werken beter en nauwer betrokken worden. Vervolgens moet de verkregen daderinformatie op het juiste moment en met de juiste partners kunnen worden gedeeld. Zo is het tijdig kunnen schakelen tussen partijen zoals De Waag, de reclassering, het Openbaar Ministerie en Veilig Thuis cruciaal voor een volledig risicobeeld, omdat zij beschikken over verschillende delen van de informatie over de pleger en het risico op herhaald of escalatiegeweld. Die informatie is belangrijk voor de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie, maar ook om strafrechtelijk op een eventuele dreiging te kunnen doorpakken.

5.2.4 Ontwikkelpunten in randvoorwaarden voor effectief gebruik instrumenten

Naast verbeteringen in samenwerking vragen ook de randvoorwaarden voor het effectief gebruik van de instrumenten in fase 3 verdere ontwikkeling. Het zorgvuldig kunnen vertragen en verdiepen hangt niet alleen af van de inzet van de juiste instrumenten, maar ook van de omstandigheden waarbinnen professionals werken en de mate waarin zij worden ondersteund bij hun taken.

Een belangrijk ontwikkelpunt betreft de rol van centrale regie in een casus. Deze regierol past op dit moment niet binnen de wettelijke taken van Veilig Thuis, maar sluit wel aan op werkzaamheden die Veilig Thuis in veel regio's al uitvoert in het kader van het huisverbod. Het ligt daarom voor de hand om hierop voort te bouwen en deze rol te verbinden aan de diensten Onderzoek en Monitoring. Ook is verbinding nodig met de samenwerking van Veilig Thuis met partners in de strafrechtketen in het Zorg- en Veiligheidshuis, omdat regie ook afstemming buiten het vrijwillig kader zal vereisen.

Daarnaast is een eerste stap om daders beter in beeld te krijgen, te zorgen dat er voldoende hulpaanbod voor hen is en er geen drempels zijn om daar gebruik van te maken. Aanbieders van plegerhulp zijn beter in staat om met plegers te schakelen en hen te motiveren, en vormen daarmee een essentiële bron van informatie. Wanneer plegers via deze weg

eerder en consequenter in beeld komen, kan informatie over hun gedrag en dynamiek tijdiger worden betrokken bij de risicotaxatie.

Tot slot vraagt deze fase om voldoende tijd. Het vertragen en verdiepen betekent dat er ruimte nodig is om informatie zorgvuldig en zo volledig mogelijk op te halen. De huidige druk op de capaciteit bij verschillende ketenpartners maakt dat deze tijd vaak ontbreekt. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie, met als grootste risico dat signalen van onveiligheid worden gemist of dat daarop onvoldoende adequaat wordt gehandeld.

5.3 Overkoepelende ontwikkelpunten

In deze paragraaf worden de ontwikkelpunten beschreven die niet gebonden zijn aan één specifieke fase van het werkproces, maar fase-overstijgend gelden. Het gaat om aandachtspunten die in alle onderdelen van het proces terugkeren en die nodig zijn om de kwaliteit, samenhang en effectiviteit van de totale aanpak te versterken.

5.3.1 Aansluiten bij Veiligheid Voorop

Het is raadzaam om voor de verdere ontwikkeling van veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie aan te sluiten bij het samenwerkingsverband Veiligheid Voorop. SOIA en de ontwikkeling van de RGCI zijn daar al onderdeel van. Veiligheid Voorop biedt bestaande regionale werkafspraken en overlegstructuren die benut en waar nodig verder uitgebouwd kunnen worden. Tegelijkertijd is duidelijk dat de inrichting en borging hiervan regionaal sterk verschillen. Het versterken van deze structuren – bijvoorbeeld via vaste overlegvormen, duidelijke werkafspraken en het structureel betrekken van aanvullende partners zoals de vrouwenopvang en De Waag – kan bijdragen aan meer uniformiteit en samenhang in de uitvoering. Door aan te sluiten bij wat al bestaat, kan het werkproces eenvoudiger en duurzamer worden ingericht.

5.3.2 Deskundigheidsbevordering

Deskundigheid is niet alleen van belang bij het gebruik van instrumenten, maar ook in het bredere werkproces. Professionals hanteren verschillende definities, herkennen signalen niet altijd op dezelfde manier en duiden risico's soms verschillend. Dit leidt tot uiteenlopende werkhypothesen en verschillen in opvolging. Een gedeelde basis in kennis en taalgebruik is daarom essentieel. Gezamenlijke deskundigheidsbevordering kan helpen om meer eenduidigheid te creëren in het herkennen van dwingende controle, het duiden van risico's en het interpreteren van signalen.

Enkele concrete aanbevelingen die hierbij zijn genoemd, zijn het structureel delen van elkaars werkhypothesen en het inzetten van speciale trainingen en vaste vragenlijsten of checklists die politiemedewerkers kunnen helpen om informatie op locatie gestructureerd en volledig te verzamelen. Daarnaast kan er worden aangesloten bij het lopende onderzoek van Regioplan en Avans naar de wijze waarop deskundigheid over het voorkomen van gendergerelateerd geweld het beste kan worden versterkt.

6

6. Conclusie

6 Conclusie

Het **doel** van dit onderzoek was om te komen tot een advies aan de kernpartijen¹⁶ over de verbetering van (het gebruik van) de instrumenten voor veiligheids- en risicobeoordeling bij HGKM. Het achterliggende maatschappelijke doel is dat de betrokken organisaties in onveilige situaties risico- en beschermende factoren snel en goed in beeld hebben zodat zij tijdig passende hulp en maatregelen kunnen inzetten/nemen, gericht op het bereiken van directe, stabiele en duurzame veiligheid en ter voorkoming van verdere escalatie of fataal geweld.

In dit onderzoek is informatie verzameld en geanalyseerd voor het beantwoorden van de volgende centrale vraag:

- Welke instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie moeten door welke partij(en), in welke samenstelling, op welk moment en op welke manier worden ingezet, zodat zij tijdig passende veiligheidsmaatregelen en hulp kunnen inzetten?

In dit afsluitende hoofdstuk beantwoorden we deze vraag aan de hand van de antwoorden op de vier deelvragen die daar onder vallen. Voor de antwoorden op die deelvragen zullen we veel verwijzen naar informatie in de voorgaande hoofdstukken, omdat die daar systematisch in uiteen is gezet.

6.1 Beantwoording hoofdvraag

Binnen situaties waarin sprake is van risico's op fataal geweld zijn twee verschillende fasen te onderscheiden, die elk een andere benadering van veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie vragen. In de fase waarin wordt gehandeld op een signaal/melding/incident is een snelle weging op basis van zo veel mogelijk, maar relatief oppervlakkige informatie nodig. In de fase van vertragen en verdiepen, wanneer het slachtoffer veilig is maar er wel sprake is van structurele onveiligheid, is meer gelegenheid tot het verkrijgen van een diepgaander en volledig beeld van de situatie. Het onderscheid in fasen is niet strikt: tijdens het vertragen en verdiepen kunnen zich immers signalen voordoen waarop direct of opnieuw de veiligheid moet worden beoordeeld. In het stroomschema op p.32 is dit zichtbaar gemaakt. De fasen en wat nodig is om de beoogde werkwijze in elke fase te realiseren is beschreven in hoofdstuk 5.

Het onderzoek wijst uit dat het zinvol is om **in elk van deze fasen één instrument als centraal instrument** voor de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie te gebruiken: het RiHG in geval van signalen/meldingen die wijzen op acute onveiligheid en de GIA Risicoscreening in de fase van vertragen en verdiepen. Beide instrumenten vereisen daarvoor doorontwikkeling en validatie. In hoofdstuk 5 is deze bevinding onderbouwd.

Qua samenstelling van de bij de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie **te betrekken partijen en manier van inzet** van het RiHG als instrument voor veiligheidsbeoordeling ligt het voor de hand om voor de eerste fase aan te sluiten bij de ontwikkeling van de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie die nu onder de vlag van Veiligheid Voorop plaatsvindt. Binnen die ontwikkeling spelen namelijk vergelijkbare vragen, zoals welke partijen betrokken moeten zijn (de vrouwenopvang en forensische ggz maken bijvoorbeeld geen deel uit van de partners in Veiligheid Voorop), op basis waarvan een eerste triage plaatsvindt, en wat goede instrumenten zijn voor de veiligheidsbeoordeling.

Specifiek voor risico's op fataal geweld **in de acute fase is het RiHG** het meest geschikte instrument gebleken. Het zal voor dit doel echter moeten worden doorontwikkeld. Omdat het los komt te staan van het huisverbod (het wordt in dit scenario niet gebruikt om af te wegen of er een huisverbod moet komen, maar om af te wegen hoe groot het risico op fataal geweld is), is een wetswijziging niet nodig om het RiHG in deze zin door te ontwikkelen en te gaan gebruiken.

Ook voor de fase van **vertragen en verdiepen** is het nodig om met één centraal instrument te werken dat onder duidelijke regie wordt ingezet. Meer dan in de acute fase is het hier onvermijdelijk dat allerlei verschillende betrokken partijen met eigen instrumenten werken en tot eigen afwegingen komen. Die informatie moet bij elkaar komen. Daarvoor achten we de **GIA Risicoscreening** het meest geschikt (waarvoor deze wel zal moeten worden doorontwikkeld en gevalideerd) en bevelen we aan de **regierol bij Veilig Thuis** te leggen. De regisseur is verantwoordelijk voor het bij elkaar brengen van informatie en het zicht krijgen en houden op veiligheid; andere betrokken partijen zijn verantwoordelijk voor het naar behoren uitvoeren van hun eigen veiligheidsbeoordeling/risicotaxatie en het aanpassen van de instrumenten die zij daar nu voor gebruiken op wat nodig is om risico's op fataal geweld tijdig en juist te signaleren.

¹⁶ Kernpartijen: Veilig Thuis, politie, Openbaar Ministerie, reclassering, Raad voor de Kinderbescherming, vrouwenopvang, ambulante forensische ggz in Europees en Caribisch Nederland.

Vroegtijdige signalering van risico's op fataal geweld is onderdeel van de werkwijze in deze twee fasen. Als sprake is van signalen die wijzen op een vroeg stadium, zoals mogelijk is wanneer er sprake is van coercive control in de eerste fasen die Monckton-Smith daarin onderscheidt, zullen die met deze doorontwikkelde instrumenten kunnen worden waargenomen en dient uiteraard overeenkomstig te worden gehandeld.

Conclusie op basis van beantwoording van de hoofdvraag:

- Partijen blijven hun eigen instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie hanteren. Twee instrumenten krijgen een centrale rol in het bij elkaar brengen van informatie, zodat de patronen die wijzen op mogelijk fataal geweld beter zichtbaar worden: het RiHG in een situatie waarin sprake is van acute onveiligheid en de noodzaak tot direct ingrijpen, en de GIA Risicoscreening in de fase van vertragen en verdiepen.
- Samenwerking is essentieel om tot een adequate veiligheidsbeoordeling en risicoanalyse te kunnen komen. De centrale ontwikkelpunten daarvoor zijn de verdere ontwikkeling van initiatieven binnen Veiligheid Voorop en de inrichting van een centrale regierol voor Veilig Thuis.

6.2 Onderbouwing

6.2.1 Analyse van het gebruikte instrumentarium

In dit onderzoek is allereerst in kaart gebracht welke instrumenten gebruikt worden voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie door partijen die het meest direct te maken kunnen krijgen met (signalen van risico's op) fataal geweld. Deze instrumenten zijn vervolgens onderzocht op de mate waarin zij geschikt zijn om risico's op fataal geweld adequaat te signaleren en op waarde te schatten.

Deelvraag 1 en 2:

1. Wat zijn de meest gebruikte instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie die de partijen in Europees en Caribisch Nederland gebruiken bij de aanpak van HGKM? Op welk moment en hoe worden die instrumenten gebruikt?
2. In hoeverre worden de in de recente (wetenschappelijke) literatuur beschreven risico- en beschermende factoren voor HGKM, en specifiek voor femicide, goed in beeld gebracht en tijdig meegenomen in de meest gebruikte instrumenten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie in Europees en Caribisch Nederland?

Het overzicht van gebruikte instrumenten is opgenomen in tabel 3.1. De uitkomst van de analyse is weergegeven in de tabellen 3.2 en 3.3. De belangrijkste bevindingen uit deze analyse zijn:

- Betrokken partijen in zowel Europees als Caribisch Nederland maken overwegend gebruik van eigen instrumenten, afgestemd op een specifieke doelgroep/taak.
- Bij de meeste partijen in Europees Nederland is veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie structureel ingebed in het werkproces, vaak als eerste stap bij een melding of intake. In Caribisch Nederland vindt veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie minder structureel en door minder partijen plaats.
- Geen van de onderzochte instrumenten dekt het volledige scala aan risicofactoren die we op basis van wetenschappelijke literatuur als relevant hebben bestempeld als indicator voor een verhoogd risico op HGKM en fataal (partner)geweld. De GIA Risicoscreening, RIIT en het RiHG bieden de breedste dekking.
- Enkele risicofactoren, zoals geweld tijdens de zwangerschap, het niet willen reproduceren en de aanwezigheid van stiefkinderen in het huishouden zijn in veel instrumenten niet opgenomen, ondanks de samenhang tussen deze factoren en fataal (partner)geweld.
- Relevante randvoorwaarden voor effectief gebruik van de instrumenten zijn een passend kennisniveau en getrainde medewerkers, laagdrempelig gebruik en eenduidige interpretatie, validiteit en betrouwbaarheid, voldoende tijd en ruimte in het werkproces, en een goede informatiepositie van de afnemer.
- In deze randvoorwaarden is lang niet altijd in voldoende mate voorzien. Zo beschikken lang niet alle professionals die met deze instrumenten werken over voldoende kennis op het gebied van fataal geweld en leidt een gebrek aan duidelijke begrippen en operationalisering tot uiteenlopende interpretaties binnen en tussen organisaties. Daarbij bemoeilijkt een hoge werkdruk bij de betrokken organisaties een zorgvuldige afname. De randvoorwaarde waar de meeste partijen problemen mee ervaren heeft betrekking op de informatiepositie. Dat leidt ertoe dat veiligheidsbeoordelingen en risicotaxaties vaak op een onvolledig beeld worden gebaseerd.

Conclusie op basis van beantwoording deelvraag 1 en 2:

Het bestaande instrumentarium voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie is onvoldoende geschikt om risico's op fataal geweld adequaat te herkennen en in te schatten. De huidige instrumenten bieden slechts gedeeltelijke dekking van relevante risicofactoren. De randvoorwaarden waaronder deze instrumenten gebruikt worden beperken de betrouwbaarheid en consistentie van de risico-inschattingen.

6.2.2 Benodigde verbeteringen in het instrumentarium

Deelvraag 3:

3. Zijn er (inhoudelijke) verbeteringen nodig in de bestaande instrumenten die in Europees en Caribisch Nederland worden gebruikt, of is de ontwikkeling van nieuwe instrumenten nodig, om de effectiviteit van de veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie bij HGKM te vergroten, ter voorkoming van verdere escalatie of fataal geweld (femicide)?

In het onderzoek is geen aanleiding gevonden om over te gaan tot de ontwikkeling van nieuwe instrumenten of te gaan werken met één en hetzelfde instrument voor alle partijen, om risico's op fataal geweld te kunnen signaleren en inschatten. Het heeft meerwaarde dat organisaties (eigen/beperkt gedeelde) instrumenten gebruiken: die sluiten namelijk aan bij de taken en doelgroepen van de verschillende organisaties en stellen hen in staat om vanuit dat perspectief de meeste en beste informatie boven water te halen. Het is ook begrijpelijk dat organisaties zo veel mogelijk hun eigen instrumenten willen gebruiken: ze gebruiken vaak één instrument voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie op een breed scala aan geweldsvormen. Aparte instrumenten voor afzonderlijke geweldsvormen gebruiken maakt het werkproces erg ingewikkeld en inefficiënt.

Binnen het werken met eigen instrumenten is het wel nodig dat die instrumenten worden verbeterd, zodat risico's op fataal geweld er beter mee gesignaleerd en ingeschat kunnen worden. Het is belangrijk dat ze alle risico's uit het analysekader meenemen, voor zo ver relevant binnen de taak en doelgroep van de betreffende organisatie. Een belangrijk aandachtspunt daarbij zijn instrumenten die specifiek gericht zijn op kindveiligheid, zoals de LIRIK. Factoren van dwingende controle tussen de ouders van de kinderen worden bijna niet bevraagd. Dwingende controle tussen (ex)partners kan de veiligheid van het kind echter wél in gevaar brengen. Het is daarom wenselijk dat deze instrumenten specifiekere bevragen in hoeverre er binnen het gezin sprake is van dwang en controle tussen de ouders of verzorgers van het kind. Voor alle gebruikte instrumenten geldt dat naast aanvulling op het gebied van risico's op fataal geweld, het wenselijk is dat ze voor deze geweldsvorm gevalideerd worden.

Conclusie op basis van beantwoording deelvraag 3:

Er zijn inhoudelijke verbeteringen nodig in de bestaande instrumenten zodat ze beter geschikt zijn voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld. Het betreft het toevoegen van items zodat alle risicofactoren (voor zover relevant) zijn opgenomen. Ook dienen gehanteerde definities en invullingen van begrippen gelijk getrokken te worden.

6.2.3 Benodigde samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden

In het onderzoek is niet alleen naar het instrumentarium zelf gekeken, maar ook naar de benodigde samenwerkingsafspraken en andere randvoorwaarden die in Europees Nederland nodig zijn om dat instrumentarium zo effectief mogelijk in te zetten voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld.

Deelvraag 4:

4. Welke samenwerkingsafspraken en randvoorwaarden zijn in Europees Nederland nodig voor een effectieve veiligheids- en risicobeoordeling bij HGKM, ter voorkoming van verdere escalatie of fataal geweld (femicide)?

De meerwaarde die hierboven bij het antwoord op vraag 3 over het gebruik van verschillende instrumenten is geschetst, komt alleen tot uiting wanneer de informatie uit die afzonderlijke instrumenten wel bij elkaar komt. Daar is de werkwijze zoals beschreven in het antwoord op de hoofdvraag van het onderzoek, in de vorige paragraaf, voor nodig. En om tot die werkwijze te komen, is samenwerking nodig. Die samenwerking vraagt om onder andere de volgende samenwerkingsafspraken:

Handelen op een signaal/melding/incident

In deze fase, en met name in situaties waarin sprake is van acute onveiligheid, is het belangrijk dat politie en Veilig Thuis vanaf het eerste moment op een gecoördineerde manier handelen en informatie met elkaar delen en van elkaar aanvullen. Uit hoofdstuk 5 blijkt dat hiervoor structurele afspraken nodig zijn over het delen van informatie al tijdens het aanrijden, zodat relevante gegevens uit eerdere meldingen en incidenten direct kunnen worden betrokken bij de inschatting van de situatie. Ter plaatse voeren politie en Veilig Thuis een gezamenlijke veiligheidsbeoordeling uit, waarbij zij ieder vanuit hun eigen expertise bijdragen aan het inschatten van risico's op (mogelijk) fataal geweld. Dit vraagt om heldere afspraken over de taakverdeling bij het ophalen van informatie, het voeren van gesprekken met betrokkenen en het invullen van het RiHG, zodat dit instrument zorgvuldig en zonder dubbele belasting voor het slachtoffer wordt afgenomen. Daarnaast is het van belang dat deze gezamenlijke werkwijze aansluit bij de nieuwe Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie en dat er duidelijke criteria zijn om te bepalen wanneer het RiHG wordt ingezet. Toegang tot relevante informatie en een vast patroon van snelle, veilige uitwisseling van risicosignalen vormen daarbij randvoorwaarden om in acute situaties tijdig tot passende interventies te komen.

Fase van vertragen en verdiepen

In de fase van vertragen en verdiepen is het doel om patronen van structurele onveiligheid volledig in beeld te brengen en samen met betrokken partijen tot een gedeelde risico-inschatting te komen. Hoofdstuk 5 laat zien dat hiervoor afspraken nodig zijn die verder gaan dan enkel informatiedeling: er is behoefte aan een gezamenlijke analyse-infrastructuur waarin informatie uit verschillende instrumenten en organisaties systematisch wordt samengebracht. Ook is het wenselijk om instrumentgebruik te koppelen aan vaste multidisciplinaire overlegmomenten onder regie van Veilig Thuis, zodat nieuwe signalen telkens opnieuw worden gewogen in een continu risicotaxatieproces. Tot slot vraagt deze fase om duidelijke afspraken over wie verantwoordelijk is voor het verzamelen, bundelen en duiden van relevante informatie, en om structurele betrokkenheid van organisaties die met plegers werken, zodat daderinformatie tijdig en op de juiste manier kan worden meegenomen in het risicobeeld.

Naast samenwerking gelden nog andere randvoorwaarden:

1. Passend kennisniveau en getrainde medewerkers

Het onderzoek laat zien dat professionals niet altijd beschikken over voldoende kennis van risicofactoren voor fataal geweld en van patronen zoals dwingende controle. Ook verschillen interpretaties tussen organisaties en teams. Daarom is versterking van deskundigheid bij alle betrokken partijen cruciaal om signalen tijdig en eenduidig te herkennen.

2. Laagdrempelig gebruik en eenduidige interpretatie

Daarnaast blijkt uit het onderzoek dat instrumenten in de praktijk verschillend worden toegepast omdat begrippen en criteria niet altijd concreet zijn uitgewerkt. Hierdoor kunnen professionals dezelfde signalen anders beoordelen. Het vereenvoudigen en duidelijker operationaliseren van instrumenten is nodig om tot een meer uniforme interpretatie te komen.

3. Betrouwbaar en valide instrument

Verder komt naar voren dat bestaande instrumenten niet alle relevante risicofactoren voor fataal geweld afdekken en vaak niet specifiek voor deze vorm van geweld zijn gevalideerd. Doorontwikkeling en validatie zijn noodzakelijk om risico's vollediger en betrouwbaarder te kunnen inschatten.

4. Voldoende tijd en ruimte in het werkproces

Ook blijkt dat tijdsdruk bij politie, Veilig Thuis en hulpverlening ertoe kan leiden dat instrumenten snel of onvolledig worden ingevuld. Dit vergroot de kans dat belangrijke informatie wordt gemist. Het werkproces moet daarom voldoende ruimte bieden om signalen zorgvuldig te onderzoeken en ontbrekende informatie op te halen.

5. Goede informatiepositie van de afnemer

Het onderzoek laat daarnaast zien dat professionals vaak werken met een onvolledige informatiepositie, omdat gegevens verspreid zijn over verschillende organisaties of omdat systemen beperkingen hebben (zoals beperkte toegang tot oudere informatie). Een volledige, tijdige informatiebasis is essentieel voor betrouwbare risico-inschatting.

6. Heldere juridische richtlijnen over informatiedeling

Een belangrijk knelpunt is de onzekerheid over wat wel en niet gedeeld mag worden. Duidelijke juridische kaders zijn daarom nodig om professionals houvast te bieden. Voor de Raad voor de Kinderbescherming geldt bovendien dat een uitzonderingsgrond wenselijk is in situaties waarin delen van informatie de veiligheid kan schaden.

Conclusie op basis van beantwoording deelvraag 4:

Voor een effectieve veiligheids- en risicobeoordeling bij HGKM zijn duidelijke samenwerkingsafspraken nodig, zodat informatie tijdig en volledig kan worden samengebracht voor een gedeelde risico-inschatting. Dit vraagt om goed op elkaar afgestemde werkwijzen en een heldere rolverdeling tussen betrokken organisaties, ondersteund door structurele afstemming en gezamenlijke duiding van signalen. Daarnaast zijn randvoorwaarden zoals deskundigheid, eenduidig inzetbare instrumenten, voldoende tijd en een volledige informatiepositie onmisbaar om deze beoordelingen zorgvuldig en effectief uit te voeren.

6.3 Afsluitende aanbevelingen

De eerste bevinding van dit onderzoek is dat de **instrumenten** die gebruikt worden voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie bij huiselijk geweld maar deels geschikt zijn voor het herkennen en beoordelen van risico's op fataal geweld. Het is dus nodig om te komen tot een samenhangend instrumentarium waarin alle instrumenten samen de benodigde informatie verzamelen. De instrumenten die de verschillende partijen gebruiken, moeten daadwerkelijke samenhang vertonen in die zin dat ze overall het mogelijk maken dat vanuit alle benodigde invalshoeken zo volledig mogelijke informatie wordt opgehaald, die relevant is voor deze thematiek. Enkele instrumenten krijgen de functie om overstijgend, in de fase van de crisis en in de fase van vertragen en verdiepen, de informatie op één centraal punt bij elkaar te brengen.

Verbetering van het instrumentarium voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie is zinloos zonder verbetering van de **samenwerking** waarbinnen deze instrumenten gebruikt worden. Risico's op mogelijk fataal geweld worden nooit in isolatione bij één partij zichtbaar. Ze worden zichtbaar in patronen, en patronen kunnen alleen worden blootgelegd door informatie uit verschillende bronnen bij elkaar te brengen. Om die reden is in dit onderzoek niet alleen naar het instrumentarium zelf gekeken, maar ook naar de samenwerking. Opvolging van de bevindingen uit dit onderzoek vragen om dezelfde reden een brede focus op veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie: als een samenwerkingsprobleem, met daarin aandacht voor het gehanteerde instrumentarium.

Recent verscheen het rapport van **GREVIO**, de groep van experts die zich periodiek buigt over de mate waarin landen voldoen aan hetgeen is afgesproken in het Verdrag van Istanbul. GREVIO wijst er onder verwijzing naar artikel 51 uit het verdrag¹⁷ op dat Nederland verplicht is tot onmiddellijke risicobeoordeling bij een risico op ernstig of dodelijk geweld. Op dit moment zien de experts hier echter belangrijke gebreken, waaronder:

- Risicobeoordeling gebeurt niet standaard.
- Risico's op ernstig partnergeweld, stalking en gendergerelateerde moord worden onvoldoende ingeschat.
- Belangrijke indicatoren voor fataal geweld worden nog onvoldoende meegenomen (o.a. zwangerschap, scheiding en niet-fatale verwuring).
- Bedreigingen worden niet altijd serieus genomen.

Toewerken naar de werkwijze die in paragraaf 6.1 als antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek is beschreven, komt tegemoet aan deze door GREVIO geconstateerde tekortkomingen.

Daarbij is aansluiting bij lopende ontwikkelingen en de actualiteit essentieel: daar investeren de betrokken partijen immers al in, daar kennen zij elkaar en zit de *drive* om te verbeteren.

- Bouw voort op **Veiligheid Voorop**, maar vul de daarin betrokken partijen aan met in ieder geval de vrouwenopvang en forensische ggz voor dit onderdeel: zij beschikken over diepgaande expertise op slachtoffers en daders en zijn onmisbaar om invulling te geven aan de verbetering van veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie. Met name de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie is in dit kader een belangrijke ontwikkeling in de goede richting. De samenwerking in Veiligheid Voorop verloopt nog echt niet in elke regio zoals beoogd, en de ontwikkeling van de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie staat sowieso nog in de kinderschoenen. Om de benodigde verbeteringen voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld zo snel en effectief mogelijk te implementeren, is het dus nodig om voort te maken met de verdere inrichting en implementatie van deze samenwerking.
- In het verlengde daarvan: maak werk van de doorontwikkeling van het **RiHG** naar een instrument dat niet alleen bruikbaar is voor de afweging of er een huisverbod opgelegd kan worden, maar voor algemene veiligheidsbeoordeling bij (ernstig) huiselijk geweld op het moment van/direct na de crisis.
- Neem de uitkomsten van dit onderzoek mee in het traject dat loopt op het **Triage-Instrument van Veilig Thuis**. Probeer daarin niet te veel nadruk te leggen op het onderscheid tussen veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie, maar sluit zo nauw mogelijk aan bij wat Veilig Thuis op het moment dat het Triage-Instrument wordt ingevuld kan en moet

¹⁷ GREVIO, 2025, p. 48-50.

waarnemen en daarvoor nodig heeft van partners. Investeer niet alleen in het instrument zelf, maar ook in de deskundigheid van de professionals die met het instrument werken: ook daar is nog een verbeterslag nodig.

- Gebruik de lessen uit dit onderzoek voor de invulling van het [plan van aanpak voor deskundigheidsbevordering](#) op gendergerelateerd geweld, dat op dit moment met partijen in het veld onder begeleiding van Avans en Regioplan wordt ontwikkeld.
- Leg ook de verbinding met het actuele traject op de aanpak van [stalking](#).

Eerder in dit rapport is gerefereerd aan de *homicide timeline* van [Jane Monckton-Smith](#). Die spreekt enorm tot de verbeelding en helpt professionals om signalen van coercive control, die de aanloop kunnen vormen naar fataal geweld als er niet adequaat op wordt gehandeld, te herkennen. We willen dan ook helemaal niets afdoen aan de relevantie hiervan voor veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie met het oog op fataal geweld. Wel willen we benadrukken dat bij het gebruik van deze fasering ook altijd de [beperkingen](#) duidelijk moeten zijn: lang niet al het fataal geweld, ook niet alle femicide, wordt voorafgegaan door een patroon van coercive control. Ook als dat niet het geval is, is de uitdaging om veiligheidsbeoordeling en risicotaxatie zo in te richten, dat risico's op tijd worden herkend. In de meest recente editie van *Justitiële Verkenningen* staan verschillende artikelen waarin moord op vrouwen aan andere dadertypen/motieven verbonden wordt.¹⁸

Tot slot: in dit rapport schetsen we de ideale situatie en laten we zien welke ontwikkelingen nodig zijn om die ideale situatie te realiseren. Ons is duidelijk dat we voorlopig nog niet bij die ideale situatie zijn, ook omdat ontwikkelingen die nodig zijn om daar te komen (zoals de Regionale Geïntegreerde Crisisinterventie, of een andere invulling van de regierol door Veilig Thuis) nog veel vragen. We kiezen er echter bewust voor om geen tijdelijke alternatieven te schetsen. Het risico bestaat namelijk altijd dat een alternatief dat niet ideaal is, uiteindelijk toch een permanent karakter krijgt omdat dat makkelijker is dan knelpunten oplossen die de ideale situatie in de weg staan. Om te komen tot een effectieve en tijdige inschatting van signalen die wijzen op mogelijk fataal geweld, is het nodig om stap voor stap, via de richtingen die al zijn ingezet, toe te werken naar het in dit rapport geschetste einddoel. Alleen dan zijn de slachtoffers van relationeel geweld dat in moord kan resulteren, echt geholpen.

¹⁸ *Justitiële Verkenningen* 51:3, 2025, o.a. de artikelen van Liem, Van Breem & Turpijn en van Janssen & Janmaat.

B

Bijlagen

Bijlage 1 – In de literatuurstudie geïnccludeerde studies

- Campbell, J. C., Glass, N., Sharps, P. W., Laughon, K., & Bloom, T. (2007). Intimate partner homicide: Review and implications of research and policy. *Trauma, Violence, & Abuse*, 8(3), 246–269.
- Echeburúa, E., Fernández-Montalvo, J., de Corral, P., & López-Goñi, J. J. (2009). Assessing risk markers in intimate partner femicide and severe violence: A new assessment instrument. *Journal of Interpersonal Violence*, 24(6), 925–939.
- Evans, D. P., Di Marco, M. H., & Narasimhan, S. (2023). Male perpetrators' accounts of intimate femicide: A global systematic review. In D. Dawson & S. Mobayed Vega (Eds.), *The Routledge International Handbook on Femicide and Feminicide* (pp. 57–70). Routledge.
- Flowers, R., McLean, I., & Houlgate, S. (2018). Identifying the characteristics associated with intimate partner stalking: A mixed methods structured review and narrative synthesis. *Aggression and Violent Behavior*, 40, 1–10.
- Garcia, L., Soria, C., & Hurwitz, E. L. (2007). Homicides and intimate partner violence: a literature review. *Trauma Violence Abuse*, 8(4), 370–383.
- García-Vergara, E., Almeda-Martínez, N. M., Fernández-Navarro, F. de A., & Becerra-Alonso, D. (2022). Risk assessment instruments for intimate partner femicide: A systematic review. *Frontiers in Psychology*, 13, 896901.
- García-Vergara, E., Almeda-Martínez, N. M., Fernández-Navarro, F. de A., & Becerra-Alonso, D. (2022). A comprehensive analysis of factors associated with intimate partner femicide: A systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(12), 7336.
- Johnson, M. P., Leone, J. M., & Xu, Y. (2019). Intimate femicide: The role of coercive control. *Violence Against Women*, 25(12), 1375–1393.
- Johnson, L., Cusano, J. L., Postmus, J. L., Steiner, J. J., & Nikolova, K. (2020). Do you believe your partner is capable of killing you? An examination of female IPV survivors' perceptions of fatality risk indicators. *Journal of Interpersonal Violence*, 35(23–24), 5520–5542.
- Kim, J., & Merlo, A. V. (2021). Domestic homicide: A synthesis of systematic review evidence. *Journal of Family Violence*, 36(6), 603–617.
- Kivisto, A. J. (2015). Male perpetrators of intimate partner homicide: A review and proposed typology. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 43(3), 300–312.
- Koureta, A., Gaganakis, M., Georgiadou, E., Bozikas V. P., & Agorastos, A. (2025). Heterosexual intimate partner femicide: A narrative review of victim and perpetrator characteristics. *Brain Sciences*, 15(6), 589.
- Spencer, C., & Stith, S. M. (2020). Risk factors for male perpetration and female victimization of intimate partner homicide: A meta-analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 50, 101358.

Bijlage 2 – Analysekader

Per partij + instrument(en) wordt de volgende informatie weergegeven in het analysekader:

1. Partij
2. Instrument(en)
3. Type instrument (veiligheidsbeoordeling of risicotaxatie of combinatie)
4. Toelichting instrument
5. Informatie over hoe de items worden gescoord
6. Extra
7. Wie binnen de organisatie gebruikt het instrument?
8. Wanneer wordt het instrument gebruikt? (Waar in het werkproces)
9. Is het gebruik van het instrument opgenomen als standaard stap in het werkproces?
10. Factoren

Het rijtje risicofactoren dient hierbij als checklist. Het vakje wordt groen gekleurd als de risicofactor terug te vinden is in het instrument, en rood gekleurd als dit niet zo is.

De definities van de risicofactoren zijn mede tot stand gekomen door de literatuur uit de geïnccludeerde reviews en de Veilig Thuis Rode vlaggen flyer.

Risicofactoren

Dreigen met zelfmoord

= De dader uit plannen of bedreigingen om zichzelf van het leven te beroven. Zelfmoorddreiging kan dienen als emotionele chantage. Het slachtoffer voelt zich verantwoordelijk voor het welzijn van de dader en doet wat hij wil (zoals in de relatie blijven).

Stalken

= Aanhoudend volgen, bespioneren of contact zoeken met het slachtoffer. Dit kan zowel online als offline. Stalken is een verlengstuk van controle na een relatiebreuk. De dader blijft toezicht houden, dreigen en het slachtoffer isoleren.

Relatiebreuk/scheiding (internationale literatuur: *estrangement*)

= Het beëindigen of aankondiging van beëindiging van de relatie door het slachtoffer. Het verlies van controle door de relatiebreuk wordt door de dader ervaren als een existentiële bedreiging. Dit verlies van controle kan leiden tot extreme reacties om de ultieme controle te behouden.

Niet-fatale wurging

= Poging tot verstikking of wurging zonder fatale gevolgen. Wurging is een zeer controlerende handeling: het letterlijk beheersen van adem en leven.

Geweld tijdens zwangerschap

= Fysiek of ander geweld tegen een zwangere partner. Zwangerschap verhoogt de afhankelijkheid van de vrouw. Mishandeling in deze periode is bedoeld om haar extra kwetsbaarheid uit te buiten. De dader voelt zich bedreigd door de aandacht die naar het kind gaat, of vreest verlies van controle, en reageert daarop.

Dreigen te vermoorden

= De dader uit expliciete doodsbedreigingen tegenover het slachtoffer. Doodsbedreigingen maken deel uit van het intimiderende controlearsenaal, bedoeld om gehoorzaamheid af te dwingen. Soms vertelt de (ex-)partner in detail over de moord op het slachtoffer.

Dreiging met wapen

= Bedreiging met wapen. Het tonen of gebruiken van een wapen vergroot de controle door angstinductie.

Escalatie geweld

= Toename in ernst van geweld (bijvoorbeeld van slaan naar wurgen). Geweld escaleert wanneer eerdere controlemechanismen niet meer 'werken'.

Toename frequentie geweld

= Geweld komt steeds vaker voor. Frequenter geweld betekent dat de dader steeds intensievere methoden inzet om zijn macht en controle te behouden.

Seksueel misbruik (ex-)partner tijdens relatie

= Gedwongen seksuele handelingen zonder toestemming. Seksueel geweld wordt gebruikt als machtsmiddel om het lichaam van het slachtoffer te domineren.

Slachtoffer voelt dat partner in staat is tot moord (doodsangst)

= Slachtoffer ervaart doodsangst en vreest voor zijn/haar leven. Het gevoel dat de partner hem/haar kan doden, weerspiegelt vaak langdurige, ernstige controle en geweld. De doodsangst van het slachtoffer is regelmatig een voorafschaduw van fataal geweld.

Controlerend gedrag

= Controle over dagelijkse activiteiten, contacten of geld van het slachtoffer. Centraal hierbinnen is het beperken van autonomie: van tijdsbesteding, geld tot sociaal contact. De dader wil steeds weten wat de ander doet, met wie de ander praat en waar.

Jaloezie

= Dader is overmatig jaloers, wat een verstikkende atmosfeer creëert, waarin controle over de activiteiten en relaties de overhand krijgt. Jaloezie dient als rechtvaardiging voor het beperken van sociale contacten en vrijheden van het slachtoffer. Jaloezie kan leiden tot geweld wanneer de dader denkt dat zijn 'eigendom' wordt bedreigd.

(Poging tot) isoleren slachtoffer

= Zorgen voor een toenemende afzondering van vrienden, familie of netwerk. Isolatie is cruciaal voor controle: zonder netwerk heeft het slachtoffer minder steun en vluchtroutes. De kans is dan ook groter dat geweld niet wordt opgemerkt of gestopt door sociale contacten.

Niet willen reproduceren

= De dader oefent controle uit over voortplantingsbeslissingen van het slachtoffer. Beheersing van de vruchtbaarheid van het slachtoffer is een extreem intieme vorm van controle en een inbreuk op de autonomie.

Overige factoren:

Voorgeschiedenis van geweld en dreiging

= Signalen uit een eerdere relatie van de controlerende partner; denk aan geweldsincidenten, stalking of controle.

Aanwezigheid stiefkinderen in huishouden

= In het huishouden zijn kinderen aanwezig die biologisch niet van de dader zijn. Voor sommige daders kan het idee dat de partner een kind deelt met een andere ex-partner jaloezie, wrok en een gevoel van bedreigde status oproepen. Dit zou geweld en mogelijk fataal geweld kunnen triggeren.

Houding/opvattingen (ex-)partner ten aanzien van huiselijk geweld en vrouwen

= Denk hierbij aan het goedpraten van geweld, de schuld van het huiselijk geweld leggen bij het slachtoffer of het gebruik van neutralisatietechnieken door de dader. Als de dader zichzelf niet als verantwoordelijk ziet, ontbreekt de motivatie om gedrag te veranderen. Onderzoek laat ook zien dat daders die huiselijk geweld legitimeren vaak ook sterke controlerende overtuigingen hebben, wat weer samenhangt met fataal partnergeweld.

Regioplan

Transformatorweg 38
1014 AK Amsterdam
T +31(0)20 531 53 15
www.regioplan.nl

REGIOPLAN
PARTNER VOOR MAATSCHAPPELIJKE IMPACT